AKPINAR

Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi

YIL: 4 SAYI: 20, MART-NİSAN 2009 ISSN: 1306-3731

www.akpinardergisi.com

SAHİBİ VE SORUMLUSU
İsmail ÖZMEL
ismailozmel@hotmail.com

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Dr. Nedim BAKIRCI
nedimbakirci@hotmail.com
akpinardergisi@hotmail.com

YAYIN KURULU
İsmail ÖZMEL
Dr. Nedim BAKIRCI
İsmail SARIKAYA

DANIŞMA KURULU (HAKEM HEYETİ)
Prof. Dr. Abdulkadir YUVALI (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet UĞUR (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Esma ŞİMŞEK (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Pervin ÇAPAN (Muğla Üniversitesi)

YAZIŞMA VE GÖRÜŞME ADRESİ
Yeni Çarşı İş Merkezi B Blok Nu. 1/5 NİĞDE
Telefon-Belgegeçer: 0 388 233 35 45

YÖNETİM YERİ
Yeni Çarşı İş Merkezi B Blok Nu. 1/5 NİĞDE
Tel: 0 388 213 12 50 Belgegeçer: 0 388 233 35 45

ABONE ÜCRETİ
Sayısı: 3 YTL
Yıllık Abone Bedeli: 20 YTL
Resmî Abone Bedeli: 40 YTL
Yurtdışı Abone Bedeli: 30 Avro
Posta Çeki: 5145515 (İsmail ÖZMEL)

GRAFİK TASARIM

Kadir Yıldız

BASKI
Tekten Matbaa Basın Yayın Ltd.Şti. - İstasyon Caddesi Nu.: 33/C NİĞDE
Tel: 0 388 233 34 01 Belgegeçer: 0 388 212 11 47

Dergiye gönderilen yazı ve şiirler basılsın basılmasın geri verilmez. Dergimize gönderilecek yazıların başlığı 12 punto, alt başlıklar ve muhtevası 11 punto olarak word sayfasında yazılıp disketle yazışma adresimize veya el-mek adresimize gönderilmesi gerekmektedir. Dergimizde yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yayın kurulu gerekli gördüğünde yazılarda değişiklik yapabilir.

Sevgili Akpınar okuyucuları,

İlim ve kültür dünyamızın iki önemli kaybı, Türk Sanat Tarihi uzmanı Prof. Dr. Haluk Karamağaralı 24 Ocak 2009 Cuma günü, Hukuk Fakültesi Hukuk sosyolojisi hocamız Prof. Dr. Hamide Topçuoğlu'nun 01.04.2009 Çarşamba günü vefat ettiklerini, üzüntü ile öğrendik. Haluk Karamağaralı Niğde Üniversitesine derse geldiği dönemlerde, Üniversitenin verdiği bir iftar sofrasında beraber olduk. Bu uzunca bir sohbetin imkanını hazırlamıştı. O günkü iftar sohbetin konusu kültürdü. Aldığım notları yazı haline getirerek, Kültür ve Tarih Sohbetleri(1997-Niğde, s: 21-25) kitabımda anlatmıştım. Hatta konuşmak anlatmak güzel ama yazmaya gelince, bana zor geliyor demişti. Ben de Niğde'deki tarihi eserlerin etraflı bir yorumu için yazma işini üzerime alacağımı söylemiştim. Çok memnun olmuştu.

Hamide Topçuoğlu bizim dönemlerin hocası, ciddi ve birikimli hocalarımızdan biriydi. Her ikisine de Allah'tan rahmet, yakınlarına ve ilim dünyamıza baş sağlığı diliyoruz.

O yazımdan bir bölümü buraya almak istiyorum:

"Bu konuşma konferans veya bir tebliğ değildir", diyerek söze başlayan Karamağaralı, "bu bir sohbet olacaktır, onun için konferans veya tebliğin katı ciddiyeti ve disiplini içinde konuşmayacağım. Sohbet konumuz kültür meseleleridir."

"Türkiye'nin yalnız bizim için değil; dünyada diğer toplumlar için de aynı şey; bütün meselelerin altında, kökünde, temelinde kültür meseleleri vardır. Millî müdafaa da bir kültür meselesidir. Kalkınma da bir kültür meselesidir. Ben kültürü tıpta veya ziraatta kullanılan manasıyla kullanmıyorum veya umumi bilgi manasıyla kullanmıyorum. Elbette ki hars karşılığı olarak kullanıyorum. Bugün hars kelimesi artık dilimizden çıkmış gibidir. Onun karşılığı olarak kültürü kullanıyorum."

Şiir Tahlili

İSMAİL ÖZMEL'İN "AH BU TÜRKÜLER" ŞİİRİNİ TAHLİL

Prof. Dr. Nurullah ÇETİN
(ncetin64@hotmail.com)

Bu kaval, bu sipsi
Bu çağlayan ses
Bu coşturan türkü
Bu güzeller güzeli rüzgâr.

Es bağrıma, salla mendili
Gel dalga dalga
Sallansın ellerde mendil
Kırılsın beller, açılsın kollar.

Her mısrada ıpıl ıpıl bakışlar
Her nağmede coşsun alkışlar.
Zeybek gibi gerilsin yaylar
Yürekler gibi gümbürdesin
Davullar ovalarda, yaylalarda
Nasıl pervasız eserse yel
Öyle uğuldasın doruklarda.

Yüceltir sevgileri, hicranları
Uçurur bir uçtan bir uca
Bizim türküler
Gurbet türküleri
Vuslat türküleri.

Bu iklime can veren havalar
Bir ruh olur siner gönüllere.
Kaç asır, kaç nesil
Bir bengisu, bir iksir gibi
Bir dost elinden bir dost gönlüne
Ulaşır anlatır hikâyemizi.
Sevda türküleri
Vuslat türküleri
Canım türküler.

2001

(İsmail Özmel, *Bütün Şiirler*, Salkımsöğüt Yayınları, Ankara 2006)

Konu: Millî kültür. Şair, millî kültürümüzün simge değeri olan türkülerimizi konu alarak bunlardan hareketle, bunların verdiği duygulanımlardan hareketle Türk millî kültürünün önemine ve değerine vurgu yapıyor.

İzlek: Bir millet, kendi ürettiği özgün ve özgür, yerli ve millî kültür değerleriyle ayakta kalabilir, millet olabilir ve geleceğe emniyetle yürüyebilir.

Düşünce: Şair İsmail Özmel, bu şiirinde hemen hemen bütün düşünce unsurlarını harmanlayarak iç içe bir bütünlük içinde sergilemeyi başarmış. Metne baktığımızda doğacıl (pastoral) düşünceyi görebiliyoruz. Tabiî değerlerin sunî değerlere önceliğini yansıtıyor. Hikemî bir yaklaşımla, bilgece yorumlar ortaya koyuyor. Eski zamanı, yeni zamanları, geleneği, modern olanı, millî kültürü, yabancı kültür emperyalizmini karşılaştırmalı bir bağlam içinde harmanlayarak okuyucularına Türk milletine yol ve yön göstermede, millî kültür değerlerinin önemini belirtmede bilgece bir yaklaşım ortaya koyuyor. Dolayısıyla metin, aynı zamanda hikemî bir şiir. Diğer yandan şair, türkülerimizde kendi varlığını, benliğini eritircesine onların coşkusuna kapılıyor, kendi varlığını türkülerimizin millî havasında eritiyor, onlarla tam bir bütünleşme içine giriyor. Yani şairi bu şiirinde tam bir millî kültür mistiği olarak görebiliyoruz. Bunun yanında Türk-İslam ideolojisi doğrultusunda çok net bir tavır da ortaya koyuyor.

Olay: Şiir, olay unsuruna dayalı bir manzum hikâye değil. Yani şiirin yüzey yapısında başı sonu belli bir olay yok. Derin yapıda ise geleneksel Türk milletinin, köylüsünün düğün, bayram gibi topluca ortaya koyduğu değişik eğlence hayatlarına, kültür hayatlarına göndermeler var.

Varlık: "Kaval, sipsi, rüzgâr, mendil, bel, kol, zeybek, yay, davul, ova, yayla, doruk" gibi somut nesneler, ya tabii varlıklar ya da Türk millî kültürünü yansıtan nesnelerdir. Şair, bunlara kendi gerçek anlamlarından çok Türk millî kültürünü, havasını, ruhunu yansıtacak şekilde anlam yüklüyor. Dolayısıyla varlıklara sezgici/idealist açıdan yaklaşıyor.

Duygu: Şiirde geçmişe özlem duygusunun yanında geleceğe dair ümit duygusu da kuvvetle hissedilmektedir. Zaman zaman bu duygu, heyecan

boyutuna da yaklaşmaktadır. Ayrıca toplumsal yaşantımızın millî coşkusunu şair, çok hoş, çok yumuşak bir hava içinde vermektedir.

Simge ve İmgeler:

***Kaval ve sipsi simgeleri:** Kaval, genellikle kamıştan yapılan, daha çok çobanların çaldığı yumuşak sesli, üflemeli bir çalgıdır. Sipsi ise ağaç dallarından yapılan bir düdüktür. Bu her iki müzik aleti, tabiata bağlı Anadolu Türk köylüsünün düşünce, duygu ve heyecanlarını terennüm araçlarıdır. Pastoral bir Türk köylüsü duyarlığının simgesidir. Bu, salt tabiata bağlı bir yaşantıyı ifade etmez; aynı zamanda yüzyıllara dayanan bir Türk köylü yaşama biçimini, dünya görüşünü, hayat algısını, varlık anlayışını, geleneğini de ifade eder.

***Kaval ve sipsinin çağlayan ses, coşturan türkü olması:** Şair, burada kaval ve sipsi simgelerine iki temel değer yüklemektedir: Tabiî orkestrasyon ve toplumsal millî işlev. Türk köylüsü, yüzyıllar boyunca dağda bayırda, hayvan güderken ya da başka vesilelerle kaval, sipsi gibi aletleri çalarak çok güzel müzik, ses, ahenk üretmiştir. Bu aletlerle çıkarılan ahenkli sesler, bir yönüyle tabiatın ilahî orkestrasyonuna eşlik eden, yani tabiatta potansiyel olarak gizlenmiş bulunan güzel ses ve ahenk dediğimiz olguyu ortaya çıkararak somutlaştıran, bir ifadeye kavuşturan müzik faaliyetidir. Tabiatta kuşların, böceklerin, rüzgârın, şimşeğin, derelerin, ırmakların ve başka unsurların çıkardığı bir ilahi musiki güzelliği vardır. Onları dinlerken çok saf ve doğal bir ses güzelliği hissederiz. İşte Türk köylüsü, tabiatın bu olanca saf tabiat müziğini hassas kulağıyla hissetmiş, o tabii ahengin estetik değerine vakıf olmuş ve buna paralel bir müzik üretmiştir. Böylece kavalıyla, sipsisiyle, derelerin, ırmakların, kuşların şırıltısına, çağıltısına, şakımasına paralel, onlarla yani tabiatla uyum içinde çağlayan bir ahenk üretmiştir. Bu da Türk köylüsünün müzik üretme kabiliyetini, estetik değer üretebilme yeteneğini ortaya koymaktadır.

İkinci olarak Türk köylüsü, kaval ve sipsisiyle coşturan türküler üretebilme zenginliğine sahiptir. Şair burada kaval ve sipsiye toplumsal anlamda millî bir işlev yüklüyor. Türkü, Türk'e özgü hece ölçüsüyle ve halk ezgileriyle bestelenen manzumelerdir. Türk milleti, yüzyıllar boyunca hem bireysel hem de toplumsal anlamdaki acılarını, sevinçlerini, özlemlerini, hayallerini, beklentilerini, felsefesini, duygu ve düşüncelerini türkü söyleyerek ifadeye kavuşturmuştur. Türk milleti, kaval ve sipsi gibi aletlerin eşliğinde millî ruhumuza tercüman olan, kahramanlıklarımızı, eğlencelerimizi,

sevinçlerimizi, zaferlerimizi ifade eden ve bizi coşturan türküler söylemiştir. İster üzüntüde ister sevinçte; bizi, biz Türkleri aynı duyarlıkta buluşturan; böylelikle bizi uyumlu, bilinçli bir millet yapan, millet olarak aramızda manevi bir iletişim sağlayan kültürel değerlerimiz arasında türkülerin yeri büyüktür. Türküler, bizim millet olma heyecanımızı yansıtır. Türküler bizi ortak bir duyarlıkta coşturur. Türküler, bizi dayanışmacı, yardımlaşmacı, ortaklaşa harekete sevkedici, bize millî ruh aşılayıcı, bize ortak tarih şuuru ve ortak gelecek tasavvuru verici temel bir kültürel kaynaktır.

Şair İsmail Özmel, türkülerimizin bu soyut içeriğini, anlamsız kalabalıkları anlamlı millete dönüştürücü işlevini çok iyi fark eden, idrak eden ve en önemlisi hisseden bir şair duyarlığına sahiptir. Biz milletçe sevda türküleri, zafer türküleri, hüzün türküleri söyleye söyleye bilinçli bir Türk millet yapısına kavuştuk.

***Bu güzeller güzeli rüzgâr:** Buradaki "rüzgâr" bir simgedir ve iki temel değeri karşılar: Hem tabiî anlamda esen yeldir. Bu elbette güzeldir. Özellikle bahar mevsiminde sabah vakti tatlı tatlı esen hafif yumuşak rüzgârın güzelliğine doyum olmaz. Hem de kavalın ve sipsinin temsilciliğinde Türk milletinin estirdiği musiki, sanat, kültür rüzgârının hoşluğu, güzelliği bizi kendimizden geçirir. Biz kendi rüzgârımızın, millî havamızın, kendi vatanımızda özgürce estirdiğimiz bize özgü yaşama biçiminin, bize has kültür ve medeniyet rüzgârımızın güzelliği ile mutlu oluruz.

Bu mısrada tabiatta esen rüzgârla, Türk vatanında Türk'ün estirdiği özgün kültür ve medeniyet rüzgârı özdeşleşerek ahenkli bir uyum meydana getiriyor. Şair, rüzgâr kelimesini çok güzel, etkili ve yumuşak bir tevriyeli anlam bağıntısı içinde kullanabilme başarısını ortaya koymuştur. Hem tabiî hem de millî rüzgârımızın güzelliğini bize derinden hissettiriyor.

***"Es bağrıma, salla mendili / Gel dalga dalga":** Burada güncele dair bir talep var. Güzeller güzeli tabiat rüzgârının ve millî havanın bugünkü Türk milletinin bağrına esmesi talebi. Şair, bu talebinde son derece haklıdır. Zira zamanla gelişen teknoloji, endüstri, fabrikalaşma, kimyevîleşme sonucu tabiattaki hava, oksijen bozulmuştur. Hava kirlenmiştir. Aynı zamanda eski asil, güzel, köklü Türk millî kültür havası da bozulmuş ve kirlenmiştir. Eskisi gibi hem temiz hava

soluyamıyoruz hem de bize özgü Türk millî kültürü ruhunu ve havasını soluyamıyoruz. Batılılaşma, yabancılaşma, yozlaşma ve yavanlaşma ile Türk millî havası zehirlenmiştir.

Şair Özmel, "es bağrıma" derken eski zamanlara ait her iki temiz havanın özlemini çekmekte, yeniden bugünkü nesillerimize tabii ve kültürel temiz havanın teneffüs ettirilmesinin gereğini ortaya koymaktadır. Şair İsmail Özmel gibi şuurlu, bilgili ve bilinçli Türk milliyetçilerinin üstün gayretleriyle inşallah temiz havalarımız, saf rüzgârlarımız milletimizin bağrına dalga dalga estirilecektir.

***"Sallansın ellerde mendil / Kırılsın beller, açılsın kollar.":** Geleneksel Türk folklorü, halaylarıyla, türküleriyle, eğlenceleriyle, düğünleriyle, dernekleriyle, barlarıyla, bayramlarıyla millî toplumsal Türk dayanışmasının, kaynaşmasının, birlikte uyum içinde güzellikler ortaya koymanın en güzel görünüşlerini sergilemişlerdir. Ama zamanla modernizmin bozucu etkileriyle eski zamanlara ait Türk millî kültürü ve yaşama biçimi maalesef zayıflamıştır. Modernizm, bizim millî yapımızı çözmeye, bizi bireyselleştirmeye, bencilleştirmeye zorlamıştır.

Şair İsmail Özmel, bu olumsuz gidişatın farkına vararak yeniden güzel günlere dönmemiz gerektiğini, ellerimizde mendillerimizi sallayarak, beller kırarak, halaylar çekerek, dayanışmacı bir millet olmamız, kendi kültürel havamızı yaşamamız gerektiğini belirtiyor. Ayrıca millî birlik yapımızın millî kültür değerlerine bağlı kalarak yeniden tahkim edilmesi gerektiğini özlemle vurguluyor. Böyle olursa bizim için yollar açılabilir. Yani biz Türk kalarak, kendi yerli, millî ve dinî değerlerimize bağlı kalarak yolumuza devam edebiliriz. Şairin "açılsın kollar" talebini, biz kendi kültürel değerlerimize bağlı kalarak yani sırt sırta, yan yana dayanışmacı bir ruh içinde mendil sallayarak, uyum içinde bel kırarak kol açarak, yolumuzu açabiliriz. Zira emperyalizmin siyasi, ekonomik, kültürel, sanatsal, bilimsel her anlamdaki bütün tuzaklarına düşmemek, uyanık davranarak her türlü gelişme gayretlerimizi başarılı olarak sürdürmeliyiz.

***Her mısrada ıpıl ıpıl bakışlar":** Buradaki "ıpıl ıpıl": Pırıl pırıl demektir. Şair, bizim öz türkülerimizde, şiirlerimizde geleceğe, hayata, dünyaya capcanlı, dipdiri, heyecan dolu, aşk ve şevk yüklü, pırıl pırıl, apaydınlık bakışlar görüyor. Biz, tarih boyunca

ümitsizliğin, karamsarlığın, yenilmişliğin, yıkılmışlığın değil; en kötü şartlar altında bile ümidin, şevkin, heyecanın şiirlerini söyledik. Onun için biz ufukları kollayan bir milletiz. Türk milleti, güzellikleri, heyecanı, diriliği üreten bir millettir. Şairin bu mısrası aslında aynı zamanda tepkisel bir duruşu da işaretliyor. Eskiden biz ufku geniş, hayat dolu, zevkli, şevkli bir millettik. Fakat modern zamanlarda modernizmin gevşetici havasında şevkimizi, zevkimizi, heyecanımızı, coşkumuzu kaybetmeye başladık. Bu karanlık ortamdan hızla kurtulup Türk millî kültürünün kaynaklarıyla yeniden beslenerek diri bir Türk millet yapısını yeniden inşa etmeliyiz.

*** "Her nağmede coşsun alkışlar.":** Türk millî musikisinin her nağmesine milyonlarca ellerin alkış tutması demek, aynı duyguyla, aynı heyecanla, aynı şevkle uyum içinde hareket etmek demektir. Türk millî birliğinin duygusal anlamda gerçekleşmesi demektir. Ortak millî bir duyarlığın gerçekleşmesi demektir. Şair "alkışlar coşsun" derken yine bir talebini dillendiriyor. Zira bugün Türk milleti, millî birliğinde aşınmalar ortaya çıkan ve gittikçe millet olmaktan kalabalık olmaya doğru evrilen bir süreç yaşıyor. Yeniden hedef birliği, duygu birliği, düşünce birliği, ruh birliği, kültür birliği içine girmemiz kaçınılmaz bir zorunluluk hâline gelmiştir.

***"Zeybek gibi gerilsin yaylar":** Zeybek, Ege yöresine özgü bir müzik ve oyun türüdür. Batı Anadolu efesine de zeybek derler. Burada zeybek, geleneksel Türk millî müziğini ve folklorünü temsil etmektedir. Bugünkü batılı anlamda yoz bir eğlence ve oyun kültürüne tepki olarak şair, kendi geleneksel kültür birikimimize bir kaynak olarak, bir ruh olarak dönmemiz gerekliliğini bu şekilde ifade ediyor.

***"Yürekler gibi gümbürdesin / Davullar ovalarda, yaylalarda":** Davul da yine Türk milletinin kendi müzik aletlerinden biridir. O da düğünde, bayramda, seyranda bizim öz duygu, düşünce ve heyecanlarımızı, beklenti ve hayallerimizi yansıtan bir müzik aletidir. Ovalarımızda, yaylalarımızda yani bir bütün olarak vatanımızda davul gümbürtüsü ile yürek gümbürtüsünü özdeşleştirme talebi aslında Türk'ün kendi iç zenginliklerinin, duygusal derinliğinin, yiğitlik ruhunun, ufku geniş hedeflerinin mutlaka doğal yollardan ifadeye kavuşması ve somutlaşması talebidir.

*** "Nasıl pervasız eserse yel / Öyle uğuldasın doruklarda.":** Burada bana göre çok önemli ve özgün bir imge var. Yel yani rüzgâr, doruklarda, zirvelerde nasıl korkusuz bir şekilde esmekteyse aynen onun gibi Türk millî ruhu da doruklarda uğuldamalıdır. Bu durumu günümüze tercüme edersek şöyle bir manzara ile karşılaşıyoruz. Bugün Türk ruhu, Türk heyecanı, Türk hedefi, Türk programı, Türk devlet ve millet politikası maalesef doruklarda, zirvelerde değildir. Biz kendimize özgü duygu, düşünce, plan ve programlarımızı, politikalarımızı korkusuzca estirememekteyiz. Eski zamanlara ait özgüveni tam, büyük düşünen, korkusuzca planlarını gerçekleştiren fütuhatçı Türk ruhu gerilerde kalmıştır. Biz tarih boyunca Allah'tan başka kimseden korkmadık. Kendi rüzgârımızı doruklarda özgürce, korkusuzca estirdik. Cihan hâkimiyetini kurduk, devlet-i ebed-müddet olduk, nizam-ı âlemi sağlamaya memur idik ve yaptık. Şimdi bu tarihsel misyonumuza taban tabana zıt bir noktadayız. Bu durumdan hızla kurtulmamız lazım. İsmail Özmel'in şair hassasiyeti son derece sağlıklı ve duyarlı.

***Yüceltir sevgileri, hicranları / Uçurur bir uçtan bir uca / Bizim türküler / Gurbet türküleri / Vuslat türküleri.":** Bizim türkülerimiz, yani Türk'ün özgün ve özgür ruhundan fışkıran engin, zengin, derin, büyük duygular demeti olan şiirlerimiz, türkülerimiz sevgileri, ayrılıkları dünyanın bir ucundan öbür ucuna uçuracak kadar büyüktür. Ufku geniş milletin çocukları, cihan hâkimiyetini hedeflemiş milletin evlatları destansı bir hayat yaşamışlardır. Aşkları da büyüktü ayrılıkları da. Hem beşerî aşkları büyüktü, hem ilahî aşkları. Hem dünyevî sevgililerine olan sevgileri hem Allah'larına olan sevgileri büyüktü. Hem beşerî sevgililerinden ayrılıklarını hem de Allah'larından bu geçici dünya sürecindeki ayrılıklarını en derinden hissettiler. Büyük Türk milleti, kıtadan kıtaya, ülkeden ülkeye gurbete çıktı, uzun zamanlardan sonra ailesine, eşine dostuna, yavuklusuna kavuştu. Hem gurbeti hem vuslatı yani kavuşmayı derinden derine hissetti ve en hisli, en içten türkülerle ifadeye, sese, müziğe yansıttı. Biz Müslüman Türk milleti, tarih boyunca gurbeti ve vuslatı hem dünyevî hem de ilahî bağlamda yaşamışızdır. Ruhlar âleminde birlikte olduğumuz ve çok sevdiğimiz Allah'ımızdan dünyaya gönderilerek bu dünya gurbetine atıldık. Hem bu dünya gurbetinde olmanın yetîmâne hüznünü terennüm ettik hem de ahirette tekrar Allah'a kavuşma, vuslata erme ümidini terennüm ettik.

***"Bu iklime can veren havalar / Bir ruh olur siner gönüllere / Kaç asır, kaç nesil / Bir bengisu, bir iksir gibi / Bir dost elinden bir dost gönlüne / Ulaşır anlatır hikâyemizi. / Sevda türküleri / Vuslat türküleri / Canım türküler.":** Bu iklim, vatanımızdır, Türk-İslam vatanıdır. Bu toprağa, bu vatana ruh veren, can veren, hayat veren, neşe veren havalar, bizim türkülerimizdir, bizim kültürümüzdür, sanatımızdır, duygu ve düşüncemizdir, yaşama biçimimizdir. Bu Türk millî ruhu ve kültürü yüzyıllar boyunca Türk milletinin fertleri arasında manevi bir irtibat kurmuş, gönülden gönüle, kalpten kalbe sirayet etmiştir. Bizi atalarımızla bağlayan bağ, türkülerimizin temsilciliğindeki millî kültür ve edebiyatımızdır. Bizi sonraki nesillere bağlayacak olan da yine bu ruh ve kültür olacaktır. O hâlde biz tarihe direnen ve her zaman var kalacak olan bir millet olmak istiyorsak temel millî kültür kodlarımızdan sıyrılamayız. Bugün milletimizin en güncel sorunu, yeni nesillerimize Türk millî ruhunu veremeyişimizdir. Bu yüzden hızla kozmopolitleşiyoruz ve bu yüzden hızla yozlaşıyoruz. Yeniden ayağa kalkışımız, yeniden dirilişimiz, özümüze dönmekle mümkün olacaktır. Türkler, Türklüklerini unutmuşlardır, yaşama imkânı kendilerini hatırlamalarına bağlıdır.

"Bengisu", ölümsüz su, ölümsüzlük suyudur, âb-ı hayattır. "İksir" de hayatı ölümsüzleştiren, madenleri altına çeviren, olağanüstü etkileri olan sıvıdır. Bu simgelerin karşılığı da millî kültür değerleridir. Türkülerimiz, millî kültürümüzün simgesidir. Bunlar, Türk milletini sonsuza kadar yaşatacak olan, ölümsüzleştirecek olan temel kaynaklarımızdır. Kendi yerli ve millî kültürel değerlerimizden, millî kaynaklarımızdan beslenmezsek ölmeye, dağılmaya, perişan olmaya mahkûmuz. Onun için işin sırrına varan emperyalistler, bizi millî değerlerimizden, Türklüğümüzden, Müslümanlığımızdan uzaklaştırma plan ve projeleriyle meşguller. Her türlü dayatmayla hayat damarlarımız, ölümsüzlük sularımız olan millî kültür kaynaklarımızı kurutuyorlar. Küreselcilik, enternasyonalizm, bilmem ne gibi kılıflar altında Türk'e Türk düşmanlığı yapılarak Türk, Türklüğünden uzaklaştırılıyor, kendine kendisi unutturuluyor.

Bu durumda şair İsmail Özmel'in uyarıları, hassasiyetleri doğrultusunda kendimize gelmemiz, yeniden millî doğruluş hamlesi ortaya koymamız lazım.

Metinlerarası İlişkiler: Şiir, bir kültür şiiri olmaktan çok; sezgi ve izlenim şiiridir. O yüzden şair, başka metinlerle doğrudan bir ilişki kurmamıştır.

Nazım Şekli: Şiir, gerek mısraların kümelenişi gerek kafiye sistemi bakımından serbesttir. Modern Türk şiirinde yaygın olarak kullanılan serbest nazım şeklinin en başarılı metinlerinden biridir bu. Zira mısra düzenlemesinde bir aksaklık görülmüyor. Her mısra, olması gerektiği kadar söz unsuruna yer vererek ahenk ve uyum aksamasına yol açmıyor. Son derece doğal bir akışı var. Okurken yormuyor.

Dil ve Üslup: Şair, Türkçeyi olanca yalınlığı, çarpıcılığı, akıcılığı, derinliği, güzelliği, kıvraklığı içinde doğal yapısını bozmadan kullanarak bir Türkçe şaheseri üretmiş. Şiirde dil sapmaları görmüyoruz. Anlaşılıyor ki şair, anadilinin bilincinde ve Türkçemizi en güzel kıvamında kullanma konusunda hassas ve titiz bir tutum içinde.

Üslup olarak da lirizmi ve yalınlığı etkili biçimde hissediyoruz. Ayrıca tasvîrî üslup da zaman zaman görülebiliyor.

Ahenk: Şair, şiirini ahenkli kılabilmek için vezin ve kafiye yerine iç ahenk üretmeye çalışmış. Ayrıca kelime tekrarları da belli bir ahenk oluşturmada oldukça işlevsel.

CUMHURİYET DÖNEMİ ÂŞIK SANATININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

Nail TAN

Önce, Türk milletinin, halkının 21 Mart Nevruz Bayramı'nı yürekten kutluyorum. Her günümüzün, birlik beraberlik içinde, aydın, mutlu, sevgi, barış dolu olarak geçmesini diliyorum. Yüce Allah'ın yeryüzünü, ilk insan Âdem Peygamberi yarattığı, Nuh Tufanı'ndan sonra insanların toprağa ilk ayak bastıkları, Hz. Ali'nin doğduğu, Hz. Fatma ile evlendiği, halife ilan edildiği, Türklerin Ergenekon'dan çıktıkları, 12 hayvanlı eski Türk takviminde yılbaşı, baharın muştucusu bugün, kültür başkentimiz İstanbul'da Türkiye'nin en büyük Âşıklar Kurultayı'nda buluşmanın mutluluğunu, heyecanını yaşıyoruz. Kültür ve Turizm Bakanlığında görev yaparken düzenlemek istediğim, fakat başaramadığım bu Kurultay'ı düzenleyerek âşık sanatının yaşatılmasının önündeki engellerin, eğitim ve örgütlenme sorunlarıyla diğer sorunların ve çözüm yollarının, âşık sanatının İstanbul'un kültür dokusuna katkılarının tartışılmasına imkân veren İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkan ve yöneticilerine teşekkürü bir borç bilirim. Bugün, ayrıca 21 Mart Dünya Şiir Günü'dür. Halk şairi dostlarımızın Dünya Şiir Günlerini de kutlayarak sözlerime başlıyorum.

Âşık sanatının Cumhuriyet dönemindeki genel görünümüne geçmeden önce kısaca kam, baksı, ozan, cırav, akın, çöğür şairi, saz şairi, âşık, halk ozanı, ne derseniz deyiniz, pirleri her gün saz çalan Hz. Davud, ataları ilk saz şairi Hun Çuçu ve Oğuzların Bayat boyu şairi Dede Korkut kabul edilen âşıkların / ozanlarının temel özellikleriyle sanat dünyamızdaki işlevleri / rolleri üzerinde kısaca durmak istiyorum.

Âşıklık, halk şairliği Tanrı vergisidir. Yüce Tanrı her kula bu lûtfu bahşetmez. Âşık yapacağı kişiye "pir" veya "pirler" elinden "bade (dolu)" içirir. Bade içen âşığın dili ve parmakları çözülür; gürül gürül şiir söylemeye, saz çalmaya başlar. Bu sebeple, badeli âşıklara halkımız "Hakk Âşığı" adını takmıştır. Hakk Âşıkları genellikle dinî konularda, yiğitlik-kahramanlık konularında ve bade içerken âşık olacağı güzel gösterilmişse, aşkla ilgili konularda şiir söylerler. Bazı halk şairleri de bade

içmemiştir. Bunlar usta halk şairlerine çıraklık yaparak yetişmişlerdir. Milletimiz âşığa / halk ozanına bu özellikleri dolayısıyla kutsallık vermiş; emre, abdal, kul, dede, ana, baba gibi unvanlara layık görmüştür. Bir Karaca Oğlan söylencesine göre; kuraklıktan yakınan Çukurova köylülerinin ricası üzerine, Karaca Oğlan sazıyla sözüyle Allah'a seslenmiş ve yağmur yağmıştır. Günümüzde lisede, üniversitede okuyup da âşık olduklarını ileri sürenlere rastlamaktayız. Gördükleri öğrenim sırasında okudukları halk şairlerinin şiirlerine bakarak onlar gibi şiir yazmaya çalışan, nota bilgileri dolayısıyla da kolaylıkla saz çalıp beste yapabilen bu kişiler, gerçek birer halk şairi olmayıp "âşık tarzında şiir yazan aydın şairler"dir. Başka bir deyişle çağdaş edebiyatın şairleridir. "*Halktan biriyim, iyi saz da çalıyorum, o hâlde halk şairiyim.*" demekle halk şairi / âşık olunmaz. Şunu çok iyi biliniz ki âşıklık çok güç bir sanattır. "*Gerçek halk şairinin / âşığın özellikleri nelerdir?*" diye sorarsanız şu cevabı veririm:

Âşık / halk ozanı, milletinin duygu ve düşüncelerini anında şiirleştiren ve şiirlerini anında ezgiye dökebilen kişidir. Yani doğaçlaması kuvvetli, beste kabiliyeti yüksek bir sanatçıdır.

Âşık / halk ozanı, milletinin "*gören gözü, düşünen kafası, duyan yüreği, dinleyen kulağı, söyleyen dili*"dir. Yani, milletinin sağduyusudur; ortak duygu ve düşüncelerinin derleyici ve yayıcısıdır. Âşık; ailesine, vatanına, milletine candan bağlıdır. Başka milletlerin çıkarları ve ideolojileri doğrultusunda çalıp söyleyenler, gerçek âşık değildir.

Âşık / halk ozanı, Cumhuriyet idaresine, Atatürk ilkelerine ve inkılaplarına yürekten bağlı kişidir. Ancak, Cumhuriyet idaresinin getirdiği hürriyet ve huzurun, âşıklık geleneğini sürdürmesine izin verdiğini çok iyi bilir. Diğer rejimlerde âşık da yoktur, âşık sanatı da... Sadece kendilerine halk şairi süsü veren slogan / rejim şairleri vardır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde halk şairleri yetişmesinin sebebi ise halkın nispeten hür bir hava içinde bulunması, orduda halk şairlerine önem verilmesidir.

Âşık / halk ozanı için, daima sanatı ön planda gelir. Büyük paraların, apartmanların, otomobillerin onun dünyasında yeri yoktur.

Âşık / halk ozanı; iyiliği, sevgiyi, kardeşliği, millî birliği şiirleştiren kişidir. Kötülüğü, nefreti, düşmanlığı, bölücülüğü şiirleştiren kişi, âşık / halk ozanı olamaz.

Âşık / halk ozanı, milletinin hem dertlerini hem de sevinçlerini dile getiren kişidir. Milletinin dertlerini sömürerek her şeyi kötü göstermek de her şeyi iyi gösterip hayal dünyasında yaşatmak da âşığın şahsiyetine, sanatına ters düşer. Milletinin dertlerini, sıkıntılarını; derneklerin, siyasi partilerin, sendikaların emriyle ve onların görüşleri doğrultusunda yaymaya çalışan kişi de gerçek âşık değildir. Âşık, şahsiyetini bulmuş, hürriyetine düşkün insandır.

Görülüyor ki âşıklık, halk şairliği öyle her kula nasip olmayacak özellikleri gerekli kılmaktadır. Türk milleti, yediden yetmişe şair bir millettir. Beşikte ninniyle başlayan şiire düşkünlüğümüz, ölüm olayından sonra şiirli bir mezar taşıyla noktalanmaktadır. Milletimiz, bugüne kadar yukarda saydığım özellikleri taşıyan pek çok âşık / halk şairi / ozanı yetiştirmiştir. Bundan sonra da yetiştirecektir.

Âşıkların, halk ozanlarının toplumdaki eğitim ve sanat görevleri, işlevleri, Orta Asya'da olduğu gibi Selçuklu ve Osmanlı topraklarında da devam etti. Sadece dinî şiirler söyleyenleri, Türk Tekke Edebiyatını yarattılar. Âyetlerin, hadislerin anlamlarını şiirle halka anlattılar. Nasihat destanlarıyla güzel ahlakı yaymaya çalıştılar. Ahmet Yesevî'nin hikmetleri; Yunus Emre, Hacı Bektaş Velî, Kaygusuz Abdal, Hatâyî, Pîr Sultan Abdal, Kul Nesimî ve Hacı Bayram Velî'yle Anadolu'ya, Balkanlara yayıldı. Çok sayıda Sünnî, Alevî, Bektaşî halk şairi yetişti.

Aynı dönemlerde hem dinî hem de din dışı şiirler söyleyen âşıklar / halk ozanları da görüldü. Savaşlarda, ordunun moralini diri tutmak için halk şairlerinden yararlanıldı. Köroğlu, Dadaloğlu, Kuloğlu, Âşık Hasan ve Âşık Şenlik gibi kahraman âşıklar yetişti. Rus işgali altındaki Kars'ta Ermeni asıllı Rus

Generali, Âşık Şenlik'i bir ordu kadar güçlü ve etkili görmüştü. Âşıkların / halk ozanlarının 16. yüzyıldan itibaren ortaya koydukları çoğu din dışı şiirlerden oluşan bir Âşık Edebiyatı kolu ortaya çıktı.

Âşıklar / halk ozanları, Divan Edebiyatının karşısında bu iki edebiyat dalında sade Türkçeyle şiirler söylediler. Anonim edebiyat dalında destanlar, halk hikâyeleri anlattılar. Şiirlerini daha etkili, hatırda kalıcı duruma getirmek için kopuz, çöğür, ıklığ, bağlama eşliğinde halka ulaştırdılar. Türküler yaktılar. Böylece; Arapça ve Farsçaya karşı Türkçeyi, Divan müziğine karşı halk müziğini, mesnevilere karşı halk hikâyelerini yaratıp yaşattılar. Kahramanlık destanlarımız, onlar sayesinde günümüze ulaştı. Aynı dönemde, âşıklar / halk ozanları sürekli seyahat ettikleri için halkın gazetesi, radyosu, televizyonu da oldular.

1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda Millî Edebiyat dönemine girilmişti. *Genç Kalemler*'le dilde sadeleşme hareketi hızlanmış, halk şairleri gibi hece vezniyle şiirler yazan şairler (Ziya Gökalp, Mehmet Emin Yurdakul gibi) yetişmişti. Osmanlı döneminde doğmuş, ünlenmiş veya ünlenme yolunda yürüyen âşıklar/halk ozanları vardı. Yusufelili Huzurî (1886-1951), Posoflu Zülâlî (1873-1959), Noksanî (1899-1972), Karamanlı Gufrânî (1864-1926), Konyalı Âşık Mehmet (1879-1950), Derdiçok (1871-1936), Cemal Hoca (1884-1957), Yusufelili Zuhurî (1887-1949), Baba Salim (1887-1956), Yorgansız Hakkı (1898-1964), Sıtkı Pervâne (1863-1928), Altunhisarlı Kemâlî Baba (1859-1926), Şemsî (1872-1968), Bardızlı Nihanî (1885-1967), Derdimend (1894-1980), Meslekî (1858-1930), Âşık Hüseyin (1884-1950), Zefil Necmi (1870-1933), Hüznî (1879-1936), Kul Sabri (1851-1931), Zaralı Halil (1906-1964), Emsâlî (1900-1978), Posoflu Müdâmî (1915-1968), Dursun Cevlânî (1900-1975), Talibî Coşkun (1898-1976), Âşık Veysel (1894-1973), Ali İzzet Özkan (1902-1981), İhsan Ozanoğlu (1907-1981) ve Bayburtlu Hicranî (1906-1970) gibi.

Onları, Cumhuriyet döneminde doğmuş, çırakları izledi. Çoğu rahmetli olmuş, sayıları yüzü bulan bu güçlü âşıklardan bir bölümünün adlarını saymakla yetineceğim: Davut Sularî (1925-

1985), Şavşatlı Deryâmî (1926-1987), Hasretî (1929-2000), Mihnetî (1929-), Kul Semaî (1931-), Mevlüt İhsanî (1928-), Daimî (1932-1983), Kul Ahmet (1932-1997), Sefil Selimî (1933-2003), İbretî (1920-1976), Müslüm Sümbül (1940-), Hasan Devrânî (1928-1993), İlhami Demir (1932-1987), Ferrâhî (1934-1969), Metinî (1930-1996), Hüdâî (1940-2001), Rahmanî (1942-1993), Ruhanî (1931-), Mahzunî Şerif (1943-2002), Nesimî Çimen (1931-1993), Hüseyin Çırakman (1930-), Yaşar Reyhanî (1932-2006), Murat Çobanoğlu (1940-2005), Abdulvahap Kocaman (1934-2005), Şeref Taşlıova (1938-), Halil Karabulut (1926-), Kemalî Bülbül (1928-), Eminî Düştü (1943-), Feymanî (1942-). Bu güçlü âşıkların çırakları, günümüzde ustalarının izinde yürüyorlar.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında, sade dil, hece vezni ile vatan-millet-bayrak sevgisi şiirimize hâkim oldu. Türk yenilik şiiri şairleri de (M. Emin Yurdakul gibi) halk şairlerine özendiler. Memleketçi, halkçı şiir anlayışını başlattılar. Hecenin Beş Şairi (Faruk Nafiz Çamlıbel, Yusuf Ziya Ortaç, Halit Fahri Ozansoy, Enis Behiç Koryürek, Orhan Seyfi Orhon) hatta Yedi Meşaleciler halk şairlerini örnek aldılar. Behçet Kemal Çağlar, Ankaralı Âşık Ömer mahlasıyla şiirler yazdı. Orhan Şaik Gökyay, Ahmet Kutsi Tecer ve Rıza Tevfik Bölükbaşı gibi bazı şairler de koşmalar yazıp son dörtlükte soyadlarını, adlarını tapşırdılar.

Âşıklar / saz şairleri 1931 yılına kadar Türk Ocakları, 1932 yılından sonra da Halkevlerinin itibar ettiği sanatçılar oldular. Halka, şiirleriyle Cumhuriyet'in erdemlerini, Atatürk inkılaplarını anlattılar. Sivas'ta Ahmet Kutsi Tecer ve Muzaffer Sarısözen'in öncülüğünde 1931 yılı yazında kurulan Halk Şairlerini Koruma Derneği, 5 Kasım 1931 tarihinde başlamak üzere üç gün süren bir Halk Şairleri Bayramı düzenledi. Bu bayram, Âşık Edebiyatımızda bir dönüm noktası oldu. Âşık Veysel, Talibî Coşkun, Âşık Süleyman bu bayram sayesinde adlarını duyurup üne kavuştular. Bayramın başarısı, sonraki yıllarda birçok ilde bu adla Halk Şairleri / Halk Ozanları / Âşıklar Bayramlarının / Şenliklerinin düzenlenmesine yol açtı. Bu bayramlar içinde, 1966 yılından itibaren düzenlenmeye başlayan

Konya Âşıklar Bayramı birçok âşığın ünlenmesine yardımcı oldu. Alevî-Bektaşî ozanlar ise Hacı Bektaş'ı Anma törenleriyle Alevî-Bektaşî ulularını, erenlerini anma toplantılarında, cemlerde sanatlarını icra fırsatı buldular. Ne yazık ki, âşıklar bayramları 1970'li yıllar sonrası başlayan sağ-sol bölünmesini, bütünleştiremedi. 1938 Bayburt Halk Şairleri Bayramı, 1964 II. Sivas Halk Şairleri Bayramı, 1979'dan beri aralıklarla düzenlenen Erzurum Âşıklar Şenliği, 1983, 1984 ve 1986 Kayseri Âşıklar Şöleni, 2007 III. Sivas Halk Şairleri Bayramı ile yine 2007 Bursa Türkiye Âşıklar Bayramı bu konudaki en önemli düzenlemelerdir. Katılım rekoru geçen yıl Kars'ta Aşık Çobanoğlu Âşıklar Şöleni'nde 218 âşıkla kırılmıştır.

Millî Folklor Enstitüsü / Millî Folklor Araştırma Dairesinde göreve başladığım 1970 ve sonraki yıllarda, 12 Eylül 1980 Harekâtı'na kadar, âşıkların bir bölümü ekmek parası için ideolojik derneklerin ve aşırı uçlardaki partilerin güdümünde hareket ediyorlardı. Âşıklar da diğer sanatçılar, öğrenciler, memurlar gibi sağcı ve solcu diye ikiye bölünmüşlerdi. Bir araya getirme çabalarım hep sonuçsuz kalıyordu. Çünkü, bakanlar ve üst düzey yöneticiler de bir görüşü benimseyip bize baskı yapıyorlardı. Yetmişli yıllarda sol görüşlü âşıklarla görüşmemiz âdeta yasaklanmıştı. 1978-1979 Ecevit Hükümeti döneminde ise tersi oldu. 5-7 Kasım 1979 tarihinde Ankara'da düzenlenen "Türkiye Halk Ozanları Semineri'nde iki grup âşık arasında kavga çıktı. Sorunlarını birlikte görüşüp çözüm bulamadılar.

12 Eylül 1980 Harekâtı'ndan sonra âşıklar ve diğer sanatçılar arasındaki ideolojik kutuplaşma zayıfladı. Millî Güvenlik Konseyi ve bakanlar, genellikle ayrım yapmadan bütün sanatçıları desteklemek istediler. Özel Tiyatrolara Yardım Yönetmeliği çıktı. Sinema ve Müzik Eserleri Kanunu kabul edildi. Telif hakları birlikleri kuruldu. Festivallere maddi destek yönetmeliği yürürlüğe konuldu. SSK Kanununda iki defa değişiklik yapılarak binlerce sanatçının emekli edilmesi sağlandı. Her sanat dalına devlet desteği geldi. Ancak, âşıkların bir federasyon, vakıf veya dernek çatısı altında toplanamamaları, devletten isteklerini küçük, cılız örgütler vasıtasıyla ifade

etmeleri, daima sorun yarattı. Hâlâ, eski kırgınlıklar devam etmekteydi. Eminî Düştü, Murtaza Yalçın, Çoban Hüseyin ve Tahir Kutsi Makal'ın âşıkları birleştirme çabaları, aradaki buzları biraz erittiyse de tam başarıya ulaşamadı. Mesut Yılmaz'ın Kültür Bakanlığı döneminde (1986-1987) Konya Âşıklar Bayramı ve Mevlânâ'yı Anma Törenleri Konya Kültür ve Turizm Derneğinden alındı. Yine de âşıklar arasındaki gruplaşma aşılamadı. Aradaki duvar alçaldı, o kadar.

1990 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla âşıklar ve diğer sanatçılar üzerindeki ideolojik baskı zayıfladı. Âşıklar / halk ozanları arasındaki uygarca ilişkiler başladı derken bu kez de âşıklar / halk ozanları ve diğer sanatçılar etnik milliyetçilik ve mezhep-tarikat baskısıyla karşılaştılar. Âşık / halk ozanı yine düşünce silahı olarak kullanılmak istendi. Elbette, her sanatçı gibi âşığın / halk ozanının da bir siyasi görüşü, ideolojik düşüncesi olacaktır. Ancak, bu durumda âşık / halk ozanı sanatını sloganlaştırma, estetik değerlerden, dil zenginliğinden uzaklaşma tehlikesiyle daima karşı karşıya kalacaktır. Sanatını ideolojiye, siyasete kurban eden âşıkların / halk ozanlarının soluğu uzun olmayacak, edebiyat tarihinde ya yerleri bulunmayacak ya da birkaç satırla geçiştirileceklerdir.

Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünde Genel Müdür Yardımcılığı yaptığım 1984-1988 yılları ile daha sonraki yıllarda Bakanlıkta Klasik Türk Müziği, Türk Halk Müziği, Tasavvuf Müziği Koro ve Toplulukları kuruldu. İstanbul'da 1975 yılında kurulan İstanbul Devlet Klasik Türk Müziği Korosu ile Devlet Halk Dansları Topluluğu sanatçılarını geçici işçi kadrosundan kurtarıp sanatçı kadrolarına kavuşturduk. Böylece Türk Müziği ve Halk Oyunları Sanatçıları senfoni orkestrası, devlet tiyatroları, devlet opera ve balesi sanatçıları gibi yüksek maaşa kavuştular. Devlet desteği, koruması dışında sadece âşıklarla Karagöz-kukla sanatçıları kalmıştı. Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünün bu atılımından cesaret alarak önce Halk Kültürünü Araştırma Dairesi 1990 yılında Devlet Geleneksel Türk Tiyatrosu Topluluğunun kurulması, 1993 yılında da Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Devlet Halk Ozanları

Topluluğunun kurulması için gerekli Bakanlar Kurulu kararlarının alınmasını sağladı. Ancak, iki müdür kadrosu dışında sanatçı kadrolarının Maliye Bakanlığından alınması konusunda ciddi bir girişimde bulunulmadı. Maliye Bakanlığına yazı göndermekle yetinildi. Çünkü, HAGEM'in başına halk bilimi dışından yöneticiler getirilmişti. Bakanla birlikte görevden ayrılacaklarını biliyorlardı. Bu iki topluluk, aynı yıllarda Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğüne bağlı olarak kurulsaydı, çoktan faaliyete geçmiş olacaktı. Nitekim, 1990 yılında Bakan Namık Kemal Zeybek'in isabetli bir kararı üzerine, Âşık Şeref Taşlıova ile Murat Çobanoğlu Sivas Devlet Türk Halk Müziği Korosuna sanatçı olarak atandılar. Günümüzde TRT'nin 425 sanatçısının Kültür ve Turizm Bakanlığına devri için hazırlık yapılmakta. Kültür ve Turizm Bakanlığının 3000 civarında sanatçısı olacak ama 30 âşığa / halk ozanına, 10 geleneksel tiyatro sanatçısına hiçbir zaman kadro verilmeyecek. Çünkü, bu iki gruptaki sanatçılar, sanat güçleri oranında örgütlenemiyorlar. Alevî-Sünnî, sağ-sol ayrımı yapmadan Başbakanın, Bakanın karşısına çıkamıyorlar. Bu açıdan, Kurultay'ın ortak sorunları dile getirici bir sonuca ulaşmasını yürekten temenni ediyorum.

Günümüzde Türkiye, AB'ye üye olma konumunda bir ülkedir. Kültür mevzuatının taraması 2006 yılında yapılmış, devlete bağlı bu çok sayıdaki sanat topluluğu, sanat ordusu hemen dikkati çekmiştir. Böyle bir durum, ancak Sosyalist ülkelerde vardır. Sanatın, ancak özgür ortamlarda gelişeceği, rekabet ortamının sanatçıların çabalarını artıracağı, çok iyi bilinen sanat ilkeleridir. AB ülkelerinde sanat toplulukları bağımsız hareket ederler. Devlet, vergi indirimi, kültür merkezi yapımı ve pahalı orkestra bale, opera, tiyatro faaliyetleri ve filmler için proje desteği yaparak sanat çalışmalarından ulusun her bireyinin yararlanmasını sağlar. Belediyeler, özel idareler, sivil toplum kuruluşları sanat etkinliklerini düzenlerler. Türkiye'de siyasi kuruluşlar (Bakanlık, Belediye, parti) bir sanat etkinliği düzenlediklerinde, "*parayı veren son sözü söyler*", ilkesi gereği sanatçıları yönlendirmeye çalışırlar. Her siyasal görüşün şarkıcısı, türkücüsü, âşığı ayrılmıştır. Yakın dönemde

âşıklarımız, kendilerine para ödeyen bakan, vali, belediye başkanı ve diğer siyasileri övmek için saz ve sözlerini kullanma mecburiyetinde kalmışlar, böylece de âşık sanatı ciddi bir darbe yemiştir. Bugün, bir âşık sahneye çıktığında, halk onun neler söyleyeceğini çok iyi bilmektedir. Oysa âşık, halkın dertlerini, acılarını, sevinçlerini dile getirmelidir. Bu işlev kaybolunca, âşık sanatı da ortadan kalkar. Kısacası, artık devlete bağlı bir Halk Ozanları Topluluğu kurulması gereksizdir. AB'ye girmek istiyorsak böyle.

Âşık, saz şairi, ozan ne derseniz deyiniz, ancak halkın beyni, yüreği, gözü, kulağı, dili olursa bu sanat yaşar. Türkiye'de âşıklar; halkın dertlerini, duygu ve düşüncelerini ifadeden gittikçe uzaklaşmaktadırlar. Sadece, övgü ve güzelleme veya kaba atışmayla âşık sanatı yaşatılamaz. Beste olmadıkça, söze iyi ezgi döşenmedikçe âşık sanatı ayakta kalamaz. Sazı sözü kuvvetli, halkın dili olmuş âşıklar / halk ozanları (Âşık Veysel, Davut Sularî, Âşık Daimî, Mahzunî Şerif gibi) hiçbir zaman aç kalmaz. Daima biletli müşteri bulur. Günümüzde en çok âşıklar şöleni düzenleyen kuruluşlar, siyasetin kuşattığı belediyelerdir. Âşık, ailesini geçindirmek için mecburen belediye başkanlarının huyuna suyuna göre, sazını sözünü kullanmaktadır. Bu da sanatı zayıflatmaktadır. Bugünkü âşıkların en önemli eksikliği, güzel saz çalmalarına rağmen türkü yakma yeteneklerinin zayıflığıdır. Âşıklar, bu konuya önem vermeli, gerekirse ders almalıdır. Halkın diline düşmüş bir beste, âşığın bir yıllık giderlerini rahatlıkla karşılayacaktır. Âşık Veysel, Âşık Daimî, Davut Sularî ve Mahzunî Şerif'in mirasçıları bile, bugün telif gelirinden pay alıp darlık çekmeden yaşayabilmektedirler.

Günümüzde, sanatın en büyük destekçisi âşık kahveleri ancak Kars, Erzurum ve Kayseri'de kaldı. Düğünlerde halk hikâyesi anlatma geleneği bitti. Âşıklar / halk ozanları festival, anma töreni sanatçısı oldular. Özellikle Erzurumlu, Karslı, Çorumlu, Sivaslı âşıklar kolay ulaşım ve ekmek parası dolayısıyla İstanbul, Ankara, İzmir, İzmit, Bursa ve Antalya'ya yerleştiler.

Türk milleti, halkı var oldukça âşık sanatı yaşayacaktır. Geçmişte bu sanatın Türk dilini, destanlarını, halk müziğini yaşatma işlevi vardı. Günümüzde de bu sanatın hâlâ bir işlevi vardır. O da halkın, acılarını, sevinçlerini dile getirme işlevidir. Âşık, bu görevini, âşık sanatı bu işlevini yerine getirmezse biliniz ki "âşık sanatı" ölecektir. Çünkü, çağdaş şairler ve âşık deyişlerini söyleyen halk müziği icracıları onların yerlerini alacaklardır. Musa Eroğlu, Arif Sağ, Zülfü Livaneli gibi.

Sözlerimi, 2001 yılında yazdığım, aynı yıl yayımlanan, bu Kurultay için biraz geliştirdiğim âşıklara hitabımla bitirmek istiyorum:

Âşığın, halk şairinin / ozanının değeri ne kadar?

Sen ki; Selçuklu-Osmanlı yöneticileri, bilginleri, aydınları, memurları, sanatseverleri Arap ve Acemlerin peşine düşüp onların dillerinde şiir yazmaya çalışırken, Arap ve Acem'in edebî türlerini alırken; Türkçe konuştun,Türkçe şiirler söyledin. Atan Dede Korkut'un, Hoca Ahmet Yesevî'nin şiir geleneğini sürdürdün. Türk milletine dilini armağan ettin.21. yüzyıla girerken bizi anadilimizden yoksun bırakmadın.

Sen ki; Selçuklu-Osmanlı yöneticileri, bilginleri, aydınları, memurları, sanatseverleri Arap-Acem müziğinin peşine düşüp şarkı-gazel-kaside söylemeye, kanun-santur-ud-lavta-ney-kudüm çalmaya çalışırken; türküler yaktın, çöğür-bağlama-kaval-ıklığ çaldın. Davul zurnayla neşelendin. 20. yüzyılda, en kalitesiz, en değersiz müzik olan "arabesk"in de tuzağına düşmedin. Konservatuvarların, TRT'nin, Kültür ve Turizm Bakanlığının halk müziği derlemelerinde ilk başvurulan kaynak oldun. Türk milletine öz müziğini de armağan ettin. 21. yüzyıla girerken bizi türkülerimizden yoksun bırakmadın.

Sen ki, divan edebiyatı şairleri, İran mesnevîlerini tekrarlarken, Türk milletine destanlarını, halk hikâyelerin anlattın. Edebiyatımızın temellerini attın.

Sen ki; şiirlerinle, türkülerinle milletimize daima hoşgörüyü, insan ve tabiat sevgisini, vatana-millete-bayrağa

bağlılığı, doğruluğu-dürüstlüğü, haksızlığa karşı çıkmayı ve hak aramayı öğrettin. Türk milletine atalarından gelen insani değerleri ve güzel ahlakı da armağan ettin.

Sen ki; Selçuklu-Osmanlı devlet katında (Sultan Abdülaziz dışında) ve divan şairleri nezdinde daima horlandın. Söylediklerine burun kıvrıldı. Kaba-saba köylü, sazı-sözü çekilmez insanlar olarak görüldün. Sadece ordu sefere çıktığı zaman, askeri yüreklendirmek amacıyla hatırlandın. Yeniçeri saz şairleri bu sayede biraz itibar gördüler.

21. yüzyıla girerken bu durum ne kadar değişti dersin? Gene sanatçı sıralamasında en sondasın. Yılbaşı, Cumhuriyet davetlerine çağrılmazsın. Ülkemizdeki en kötü müziğin temsillerine, yani arabeskçilere "Devlet Sanatçılığı" unvanı verilir. Sana verilmez. Bütün sanat kuruluşlarına kadro dağıtılır; 1993 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla kurulması öngörülen "Devlet Halk Ozanları Topluluğu"nun kadroları bir türlü çıkmaz. Teselli için söylüyorum. 1990 yılından beri on Karagöz ve kukla sanatçı kadrosu da tahsis edilmedi. Onlar da sizin gibi öksüz/yetim sanatçılar...

Sizin işiniz kesat dostlar! Çünkü; papyon kravatınız yok, smokininiz yok. Viski içmeyi, sol elle yemek yemeyi bilmezsiniz. İngilizce, Fransızca kelimeler kullanıp entel görünemezsiniz. Altınızda cipiniz, mersedes otomobiliniz olmadığından gittiğiniz yerde çamurlu ayakkabılarınızla mermerleri, halıları kirletirsiniz. 1998 yılında Veysel'in hatırına Köşk'e çıktınız ama, yanınızda diğer sanatçı grupları yoktu. Oysa, Veysel Türk milletinin sanatçısıydı.

Sen ki; Türk milletine anadilini, öz müziğini, halk edebiyatını, destanlarını, güzel ahlakını; kısacası, kültürel kimliğinin önemli bir bölümünü armağan ettin, ama sana diğer sanatçılara verilen hakları vermezler. Onların saygınlığına ortak olamazsın. Sen halktan gördüğün sevgi ve saygıyla yetineceksin. Halkın uzattığı kuru ekmeği, pasta niyetine yiyeceksin. Onların değerlerini, acılarını, sevinçlerini söylemeye devam edeceksin. İçinizden bazıları diyecekler ki; âşık / halk ozanı, halkın dertlerini, sıkıntılarını söylediği, devleti tenkit ettiği için

sevilmiyor, diğer sanatçılara tanınan haklardan bunun için yararlanamıyor. Yanılıyorsun dostum! Türkiye'de devleti değil tenkit, hakaret eden, bu yüzden hapisanelere düşen sanatçılara, yazarlara bir göz at! Onların gördüğü itibarı, elde ettiği imkânları bir düşün! Bana hak vereceksin!

Sen ki; yüzyıllar boyunca sana hor bakanlara, ilgisiz kalanlara aldırmayıp sanatını sürdürdün. Binlerce ciltlik eser ortaya koydun. Gene aynı şeyi yapacaksın! Âşık / halk şairi/ozanı çile adamıdır. Çileni çekeceksin! İçinizden biri; Cumhurbaşkanı, Başbakan olup kaderinizi değiştirecek değil ya?

Âşıklar / halk ozanları! Bu Kurultay'da lütfen sorunlarınızı, hiç kimseden çekinmeden dile getiriniz. Aranızdaki görüş farkını, lütfen sorunlarınızı dile getirirken bir yana bırakınız. Hacı Bektaş Velî'nin dediği gibi; daima bir olun, iri olun, diri olun!

Kurultay'a engin başarılar…

[Not: 21-22 Mart 2008 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen Âşıklar Kurultayı açılış bildirisidir.]

TÜRK MİLLÎ DESTANI OĞUZLAMA'DA MİLLÎ VE DİNÎ DUYARLILIK ÜZERİNE

Ahmet Vehbi ECER

Türk Millî Destanı Oğuzlama adlı manzum destanı (Bursa 1971, I-III) edebiyat dünyamıza ve millî kültürümüze kazandıran Basri Gocul (1910-1976) bu eserinde Türk ve dünya tarihine şekil veren atalarımızın inançlarını, törelerini, ahlâk kurallarını bizlere sunar. Tarihimizin, geleneklerimizin anahtarları durumunda olan destanlarımızdan Oğuzların acı ve tatlı günlerini bizlere hikâye eden Dede Korkut Kitabı'nın manzum hâle getirilmesine 20 yıl emek veren Basri Gocul'un bu eserinden bazı örnekler vereceğim.

Edebiyatçılarımızdan Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın "Türk dilinin şaheserlerinden biri olan Dede Korkut Kitabı" diye nitelendirdiği Dede Korkut Kitabının (bk. M. Kaplan, Oğuz Kağan Destanı, İst, ? 18) manzum hâle getirilmesi sevinilecek bir çalışmadır. Ancak bu destanlar, dil ve edebiyat yönlerinin dışında milletlerin hayatında büyük yankılar uyandıran (savaş, göç, zelzele, sel, baskın… gibi) tarihî ve tabiat olaylarının kuşaktan kuşağa, çağdan çağa aktarılmış ve aktarılırken hayal unsurlarıyla süslenmiş eserler olmakla kalmaz. Onun önemi M. Kaplan'ın dediği gibi "… Destanların önemi tarihî hâdiseleri aktarmaktan ziyade eski çağlardaki insanların inançlarını, hayata bakış tarzlarını ve kıymet hükümlerini ihtiva etmesidir" (Kaplan, 14).

Basri Gocul'un Türk Millî Destanı Oğuzlama'sı Türk Dil Kurumu tarafından beğenilmiş, 08.03.1944 gün ve 194 sayılı yazılarıyla o günkü parayla 1000 lira ile ödüllendirilmesine ve eserin basılmasına karar verilmiş. Anılan ödül verilmiş, ancak eserin Türk Dil Kurumu tarafından basılmasından vazgeçilmiş (fazla bilgi için bk: İsmail Özmel, Türk Edebiyatından Esintiler, Niğde Valiliği Yayını, Niğde 2001, 140–228).

Eserin basılmamasında rolü olduğuna inandığı Besim Atalay'a Sayın Besim Atalay – Benimle Etmiş Alay başlıklı kitabıyla (Bursa 1953, 16 sayfa) cevap vermiştir. Bu değerli eser gereğince tanıtılamamış, ihmale uğratılmıştır.

Dede Korkut Kitabı'nın manzum hâle getirilmesi olan bu eserde atalarımızın inanç dünyasına ışık tutan bölümler vardır. 'Tanrıya Yakarış' başlığı altındaki şiirden ilk dörtlük (I, 61) şöyle:

"Tanrımız! Yalvarırız, yoksulumuzu ondur,
Açın isteği azık, yalıncağınsa dondur!
Çoğumuzu azaltma, azımızı tüketme,
Yavrumuzu anasız, erimizi dul etme!"

Başka bir yerdeki duada (III, 78) Hz. Peygamber'e sevgi ve övgü şöyle dile getirilir:

"Adı görklü MUHAMMED razı olsun sen Hân'dan

Son demde ayırmasın Tanrım arı imandan
Dilerim ömürlensin duamı dinleyenler
Ahrette didar [yüz] görsün Amin, Amin! diyenler"

Dünya hayatının geçici ve yalan olduğu kıvrak bir üslupla, âdeta tekerleme gibi şöyle (I, 84) anlatılır:

"Dünya dünya yalan dünya
Oğuz Hân'dan kalan dünya;
Gecesiyle gündüzüyle
Kaygılara salan dünya
Böyle böyle bizi dahi
Yer altına alan dünya!.."

Gene aynı ölümlü dünya anlayışı şu dörtlükle (III, 158) özetlenir:

"Nerde Mete, nerde Oğuz
Bir gün bizler dahi yoğuz
Ölümlü fânî dünya
Bitmez zevke fânî dünya"

Destanlarda başarılar, kahramanlıklar olduğu gibi felâketler de anlatılır. Kazan Bey'in ordasının [karargâhının] yakılması (II, 99) uzun ve acıklı bir tasvir şeklinde anlatılır:

"Gece ortası:
Ateşler içindedir
Kozan Bey'in ordası
Kâfir ne taş yürekli!
Dokuz kubbeli dokuz direkli,
İbrişim ipli, gümüş kazıklı çadır
Yanıyor çatır, çatır
Bir iş ki alçakçadır…"

"Yel ejder soluğu gibi
Benizler sarı sarı,

Yürekler parça parçadır.
İri yapılı,
Atlas kapılı
Sırma saçaklı çadır
Yanıyor çatır, çatır"

Atalarımız çocuk yetiştirmeye ve eğitimine önem verirlerdi. Çocuklara daha beşikteyken kendine güvenmeyi, ruh sağlığına önem vermeyi, millî duyuş, düşünüş, görüş ve inanışlarını telkin etmeyi, onları en güzel bir şekilde eğitmeyi ön plânda tutarlardı. Bunun sağlanması ise ’ninni’lerle olurdu.

Ninnilerle anne ve çocuk birbirleriyle ilişki kurarlar. Ninnilerle çocuğun algılama, dikkat toplama yeteneği gelişir. Aile içinde bir yere, değere sahip olduğunu, önemsendiğini hisseder, kişilik kazanır. Ninnilerle

çocuğun estetik duyguları gelişir, toplumun değer yargılarını benimser, dünya görüşüne, evrenle ve onun genel düzeniyle ilgili [kozmik] bilgilere

erişir. İleriki yıllarda davranışlarını ve yeteneklerini yönlendirir.

Oğuzlama’da millî kültür ve ruh ile yazılmış çok güzel ninni örnekleri vardır. Onlardan seçtiğim birkaç ninniyi sunuyorum:

"Tünedi dalda kuşlar
Yastıkta yorgun başlar;
Ninni, eee anasının,
Ala gözler yumulsun,
Başlasın tatlı düşler (III, 84)

Güzellere eş olacak;
Eş değil de baş olacak;
Alp beylere düş olacak!
Ninni ninni, yavrum yavrum (III, 85)

Uyuma vakti şimdi
Uyanacak günler var
Alınacak öç için
Örnek olan dünler var
Ulu ulu ünler var (III, 51)

İşte göğsüm, işte memem,
Emeceksen ’emme’ demem.

Sütüm azsa hiç gam yemem
Davarımız ağıl ağıl!

Akça tozlu yaylar ile
Top kuyruklu taylar ile
Seçme seçme beyler ile
Savaşlara gir de öğül! (II, 4)

Seni seni ne etmeli?
Kaynar kazana atmalı!
'Yanıyorum of' dedikçe
Daha beter kaynatmalı (III, 136).

Destanlar toplumun kültür ve törelerinin en önemli kaynaklarından biridir. Değerli bilim adamlarımızdan Prof. Dr. İsmail Görkem'in ifade ettikleri gibi: "Kültürün genel işlevi, iletişimi sağlamaktır." (bk İ. Görkem, "Dünden Bugüne Türk Sözel Edebiyatı", Akpınar Dergisi, Mart-Nisan 2008, S. 14, 13–19). Kültür ve törelerde birliktelik toplumu

birleştirir, ayrılıkları törpüler, insanları birbirine yaklaştırır. Destanlar millî edebiyatımızın bir koludur. Bu bakımdan millî şuurun uyanık

tutulmasında, milliyet kavramının benimsenmesinde, millî birliğin sağlanmasında önemli bir yeri olan destanlarımızın sadece eğitim kurumlarında değil, aile içinde de öğretilmesi ve tekrarlanması gerekir. Ancak böyle bir yararlanma yolu izlenirse yeni kuşaklarımızı yabancı kültür emperyalizminden koruma imkânımız olur.

TOZ ETTİN BENİ

Zaman, değirmenin taşı kırılsın,
Çuvallar dolusu toz ettin beni.

Zar attın üstüme, kumar oynadın
Hayat oyununda koz ettin beni.

Yarin kasnağında ibrişim iken
Sattın arşın arşın, bez ettin beni.

Kuruttun tarlamı, yaktın ekinim
Bir kuru ekmekle, tuz ettin beni.

Döktün yaprağımı, kırdın dalımı
İlkbahar içinde güz ettin beni.

Bir garip toz idik koca dünyada
Ezdin, kağıt gibi düz ettin beni.

Sen ettin, ağyarın düştüm diline
Kulak dolusu söz ettin beni...

Aşık Çankaya'yım, bir kuru yaprak
Attın kıvılcımı, köz ettin beni...

Sabahattin Çankaya

AHMET MUHİP DIRANAS'I UNUTAMAYIZ...

H. Rıdvan ÇONGUR

21 Haziran 1980, Ahmet Muhip Dıranas'ın arkasında hoş bir seda bıraktığı bu âleme gözlerini yumduğu tarih. Şair, 1909 yılında dünyaya geldi, oldukça erken, yetmiş yaşın ilk basamaklarını adımlarken aramızdan ayrıldı. Aradan geçen uzun yıllara rağmen, şiirleriyle gönlümüze taht kuran Dıranas'ı hiçbir zaman unutmadık, unutamadık. 2009 Yılının Mayıs ayında onu sevenler, vasiyeti dolayısıyla toprağa verildiği Sinop'ta bir araya gelme kararı aldılar. Atatürk Kültür Merkezi'nin öncülük ettiği anma etkinliklerine çağrılanlar arasında bize de yer verildiğini öğrendiğimiz zaman büyük bir memnuniyet duyduk.

Yıllar, birbirini nasıl da kovalıyor ! Ölümünün yirmi beşinci yıldönümü dolayısıyla Kültür Bakanlığı ve Millî Kütüphane Başkanlığının katkılarıyla düzenleme görevini üstlendiğimiz anma toplantısının üzerinden tam dört yıl geçmiş. Şairin bir ömrü birlikte geçirdiği hayat arkadaşı Münire Dıranas ile beraberdik o gün, Yunus Emre Salonu'nda. Onunla ilgili hatıralarını anlattı dinleyenlere; dergi ve gazete sayfalarında kalan yazılarını nasıl kitaplaştırdığını, bunu yaparken çektiği sıkıntıları dile getirdi. O anma gününde, tarafımızdan şairin hayatı ve sanatı ele alındı. Toplantı sona ererken de, şiirlerinden örnekler seslendirildi. Münire Dıranas, konuşmasında şairin bilmediğimiz yanlarını, sanata, dünyaya ve yurda bakışıyla ilgili görüş ve düşüncelerini anlatırken susmak bilmiyor, hep konuşmak, onu anlatmak istiyordu. Kendisini zevkle dinlemiştik.

Cumhuriyet dönemi şairi

Ahmet Muhip Dıranas, bizim için, çok küçük yaşlardan itibaren şiirlerini okumaktan hoşlandığımız, seçkin şahsiyetiyle hayranlık duyduğumuz bir şair olmuştur. Cumhuriyet'in ilk yıllarında adlarını

duyuran ve daha sonra bizim öğrencilik günlerimizde tanıyıp şiirlerini ezbere bildiğimiz, sevdiğimiz bazı şairler vardır. Bu arada çoğumuzun ilk şiir denemelerini kaleme aldığı yıllara rastlayan bir dönemde, edebiyat dünyasında kendisini hem şiirleriyle, hem de Ankara Radyosu'nda hazırladığı "Şiir Saatleri" ile tanıtan, söyleyiş ustalığıyla kendisine hayran bırakan şair ise **Ahmet Muhip Dıranas**'tır.

İçinde bulunduğumuz bu dönem, kültür dünyamıza, edebiyat ve sanata bakış yönünden düşündürücü. Neden mi diyeceksiniz? Çünkü geride kalan her yıl bizi biraz daha bilim, sanat, düşünce dünyamızdaki, adları bilinen, duyulan insanlarımızdan birer birer koparıyor. Çalışmaları ve verdikleri eserleriyle o insanları, şair, yazar, bilim ve düşünce adamlarını lâyık oldukları şekilde hatırlamıyoruz. Oysa, ölüm veya doğum yıllarında toplantılar tertip edilmeli, onlar için anma günleri yapılmalı; tanıyanları kalmışsa konuşturulmalı, yeni neslin onları tanımaları, öğrenmeleri sağlanmalıydı. Eskiden yayın kurumları, radyolar ve gazeteler bu yıldönümleri için daha duyarlı kişiler tarafından yönetilirlerdi.

Bugün de radyolarda ve biraz gecikerek yayın hayatına giren televizyonlarda özel programlar, kültür merkezlerinde, öğretim kurumlarında anma toplantıları yapılamaz mı, yapılırdı elbet. Çok ender olarak biri ikisi dışında pek ilgi gösterilmiyor, bu tür programlar ve sanat ve düşünce dünyalarıyla ilgili görüşlerini ele alan toplantılar tertip edilmiyor. Uzun bir yayın geleneği olan TRT dışında, bu tür yayınlara özen gösteren kurum pek yok.

Evet geçek bu ! Ne sesli görüntülü yayın organlarında, ne yazılı basında renkli, çok satan gazete ve dergilerde çoğu zaman bu ünlü insanların ne adından söz ediliyor, ne de onlara lâyık oldukları değer verilerek anılıyorlar.

Neden böyleyiz ?

Neden böyleyiz sorusunu sormadan edemiyoruz. Eskiden, Ankara Radyosu'nda, hiç aksatılmadan, seslerindeki sunuş güzelliğine ve şiir

okuyuşlarına hayranlık duyduğumuz üstatlarca programlar hazırlanır yayınlanırdı. Baki Süha Ediboğlu, Refik Ahmet Sevengil bu değerli isimlerden hatırladığımız sadece bir kaçı...Bizim neslin gençlik günlerine rastlayan o dönemde, edebiyat dünyasında adını hem şiirleriyle, hem de Ankara Radyosu'nda hazırladığı "Şiir Saatleri" ile duyuran, kendini hayranlıkla dinleten şairlerin başında **Ahmet Muhip Dıranas** yer alırdı. Bu satırların yazarı hatırlıyor ; bugün de kulaklarında, Dıranas'ın sesi, kendine has sunuşuyla onun şiir okuyuşu yankılanıyor...

Kim ne derse desin, 1909 yılında doğan ve 1980 yılında aramızdan ayrılan, ömrünü şiire adamış Dıranas'ı ne sağlığında ne de ölümünden sonra yeterince değerlendirdik. Kıymetini bildik dersek, yalan olur. Ölümünün 25. yıldönümünde bir anma toplantısını biz düzenledik ama, yeterli miydi, değil. Ona olan ve yapılması gereken görevin, ona yakışır şekilde yerine getirildiği söylenemez. Zaten bu yazıyı, bu acı gerçeği bir kere daha hatırlatmak için kaleme aldık.

Konuyu ele almamıza da Akpınar vesile oldu. Beşinci yayın yılına girerken yayınladığı dergide Ahmet Hamdi Tanpınar üstâdımızla Metin And hakkında kaleme alınmış yazılara vermiş dergi. Bir kadirbilirlik örneği olarak...

Doğumunun 100. Yıldönümünde

2009 yılına gireli aylar oldu. Ahmet Muhip Dıranas 'ın, doğumunun 100. Yıldönümü, unutulmasın istiyoruz. Üzerinden aylar geçtiği halde, şair için yeterli sayılabilecek bir etkinliğin gerçekleştirildiği söylenemez. Yapılmıştır belki, ama bundan bizim haberimiz olmadı. Bu yazıyı yazarken, Sinop'ta Mayıs ayında Atatürk Kültür Merkezi tarafından düzenlenen anma toplantısı ve bazı etkinlikler dışında, önümüzdeki uzun süre içersinde bazı anma günleri, tören ve toplantıların gerçekleştirilmesini hayal ediyoruz. "Hayal etmek istiyorum" demek daha doğru. Çünkü, bu yıldönümünde Dıranas'ın sanatı ele alınmalı, şiirleri, yazıları değerlendirilmelidir. Çünkü, onun gibi bir şairin unutulmadığı gösterilmelidir. Çünkü, sanatı, eserleri, şiiri hakkında yayın organlarında, gazetelerde, dergilerde yazılar yazılmalı, programlar hazırlanmalı, sanatını ele alan tartışmalar yapılmalı, sayfalarda ona yer verilmeli, hatta hakkında kitaplar yayınlanmalıdır.

O büyük ses mimarının, hayatının son dönümünde, "duruma göre yön değiştirmediği için" sessizliğe terk edilmesi acı bir gerçektir . Biz bunu hatırlıyor, biraz da buna bir son verilmesini düşünüyoruz. Şair, maddî sıkıntılar içine düştüğünde, bakın bunu nasıl dile getirmiş o gün duygularını, bir kere daha hatırlayalım :

Sevgiler vardı içimde

Ezgiler vardı, iyilikler...

Boşaltıverdiniz, hem de

Düşürüp kırmaktan beter.

Bir de şunu unutmayalım istiyoruz : Dıranas bir şair değildi sadece. Aynı zamanda oyun yazarıydı...Eserler kaleme aldı ve sahneye konuldu, oynandı. Doğum yıldönümü vesile edilerek, yazdığı oyunlardan biri oynanabilirdi. Devlet Tiyatroları Edebî Heyet Başkanı olarak da görev yaptığı için, belki bu düşüncemiz ilgililerce daha önceden ele alınmış da olabilir. Düşünülmüş mü, daha önümüzde zaman var, bunu yıl boyunca görmemiz mümkün.

Türk tiyatrosuna, hem üstlendiği görev, hem de yazar olarak emek veren bir insan ; anılmalı ve yaşatılmalı diye düşünüyoruz ' Kültür ve Eğitim Bakanlıkları ve üniversitelerin ilgili bölümleri, meslek kuruluşları, sözlü ve yazılı yayın organları gerekli etkinliklerin yapılmadığını görüp, onu yaşatacak şekilde harekete geçemezler mi? ' sorusunu soruyor, cevabını bekliyoruz. Özel veya resmî kültür kuruluşumuzdan biri çıkıp da - hatta -"Ahmet Muhip Dıranas Armağanı" ihdas edemez mi ? Bu konuda adına kurulan Vakıf, bu armağan için malî yönden desteklenemez mi ? Neden olmasın ?

Neden unutulmamalı ?

"Fahriye Abla" şiiriyle, yayınlandığı zaman, onun ifadesiyle hiç beklemediği şekilde iltifat gören ve daha sonraki yıllar pek çok insanın belleğinde yer eden şairden biz başka bir örnek seçtik ; bundan hareket ederek cevap verelim "neden unutulmamalı" sorusuna :

SAAT, ZAMAN ve KİŞİ

Saat çalar, zaman yürür,
Ben susarım, otururum ;
Saat çalar, zaman yürür.

Geçen günler, aylar, yıllar
Ve yüzyıllar, ben dururum ;
Geçer günler, aylar, yıllar...

Zaman kesin ; bağışlamaz !
Bulur beni ; ben ölürüm,
Zaman kesin; bağışlamaz.

Sarkaç gelir, sarkaç gider ;
Yok m'olurum, var m'olurum ?
Sarkaç gelir, sarkaç gider.

Tutsak, tutsak, tatsak, tutsak...
Her şey tutsak ve de ölüm ;
Ve de ölüm, her şey tutsak.

Günler tutsak gecelere,
Ben de sana ey bir ömrüm,
Ben de sana ve boş yere...

Sanki bu şiirinde şair, geçen ömrünün bir değerlendirmesini yaparken, zamanın onu yargıladığı gibi, hem ölümü, hem bizleri yargılıyor. Bizim unutmamızı "zaman" bağışlar mı ? bağışlamaz elbet, "zaman kesin, bağışlamaz" !

Dıranas 'ı neden unutmamamız gerekir, bu soruyu biraz daha açıklayalım. Yalnız, bu açıklamadan önce onun şiiri, sanatı, edebiyatımızdaki yeri üzerinde kısaca durmamız gerekecek sanıyorum.

İlk diyeceğimiz şu : Unutmamalıyız ki, Ahmet Muhip Dıranas, Cumhuriyet'in ilk döneminde adını duyuran, eser veren şairler arasında yer alan isimlerden biri değildir sadece. Önde gelen çok az sayıda şair arasında yer alıyor. O, pek çok şair gibi daha öncekilerden nasıl etkilenmişse, kendisinden sonra gelen şairleri de öyle etkilemiş, bir nesle, genç şiir heveskârlarına öncülük etmiş, onlara yol açmıştır.

İkinci değineceğimiz nokta, yeni dönem edebiyatımız dikkate alındığında Türk şiirinde, yüzlerce şair arasında Dıranas 'ın apayrı bir yeri olduğunu görürüz Tartışılması zor olan bir gerçek bu, ama doğru... Onun *'yeni bir şiir dili ve yapısı'* yaratma çabası yanında, şiiri uğraş seçen gençlere, her hangi bir ideolojiye âlet olmadan, sanat dışı akımlara kapılmadan, güzelliğin kendi başına bir değer olduğunu bilerek şiir yazılacağını öğretmesi de hatırdan uzak tutulmamalıdır.

Türk şiirine ölümsüz mısralar armağan eden, bir "Olvido", "Kar", "Ağrı", "Evreni Sevmek ki", "Bitmez Tükenmez Can Sıkıntısı", "Serenad" veya "Fahriye Abla" nın şairi Ahmet Muhip Dıranas' ı unutmak elbette mümkün değil. O Dıranas ki, Türkçenin söz sarrafı, dilimize renk ve rûh kazandıran söz mimarlarından biridir.

Dıranas'la ilgili bir hâtıra

Ankara Radyosu'nda yıllar önce şiirlerini dinlediği Dıranas'la bu satırların yazarı, yıllar sonra aynı Radyo'da çalışırken tanışmış, ölümünden kısa bir süre önce de günün birinde Hisar'ın idarehânesinde son defa birlikte olmuş, kendisinden uzun ve kapsamlı bir "karşılıklı konuşma" sözü almıştır...

Ölümünden aylar önce Hisar dergisine uğrayan Ahmet Muhip Dıranas, Mehmet Çınarlı ile sohbet ediyordu. Biz o gün dergiye uğradığımızda, bu sohbete şâhit olduk. Onları selâmlayıp bir köşeye iliştik, dinlemeye başladık. Bir sessizlik ânında, Dıranas'a, az önce sözünü ettiğimiz o teklifte bulunduk, Çınarlı da bizi yalnız bırakmayıp destekleyince kabul etti, konuşma sözü verdi.

Ölüm, çok yakın bir zaman içinde kapısını çalmasaydı, biz ona sorular soracak, o güzelim şiirleri nasıl yazdığını anlattıracak, hayatı ve sanatı üzerine konuşacaktık. Ama beklenmedik bir zamanda, biraz da erken gelen ölüm, bu bulaşmaya ve o konuşmayı yapmamıza izin vermedi.

Dıranas ve Çınarlı, her ikisi de on yıl kadar arayla, arka arkaya dünyamıza vedâ ettiler. Belleğimizde ve gönüllerimizde iz bırakarak... Unutamadığımız yüzleri var şimdi gözlerimizin önünde. Kulaklarımızda da Dıranas' ın insanı büyüleyen o gür sesi yankılanıyor, şiirinden şu mısraları hatırlıyoruz :

Hâtırası, kalbe ışıklarla dökülen
En güzele, en iyiye, en sevgiliye
Selâm, sonsuzluğun aydınlık bahçesinden,
Selâm, senelerce, senelerce öteye…

Öyle çok uzun sayılacak bir süre geçmeden, nasılsa konuşma sözü aldığımız şairin, "*sonsuzluğun aydınlık bahçesinden*" bize ve bütün sevenlerine gönderdiği selâm olarak algılıyoruz bu mısraları... Allah'ın rahmeti üzerine olsun derken, bir şiiriyle son verelim yazımıza:

SERENAD

Yeşil pencerenden bir gül at bana,
Işıklarla dolsun kalbimin içi.
Geldim işte mevsim gibi kapına
Gözlerimde bulut, saçlarımda çiğ.

Açılan bir gülsün sen yaprak yaprak,
Ben aşkımla bahar getirdim sana ;
Tozlu yollarından geçtiğim uzak
İklimden şarkılar getirdim sana.

Şeffaf damlalarla titreyen, ağır
Koncanın altında bükülmüş her sak.
Seninçin dallardan süzülen ıtır,
Seninçin karanfil, yasemin, zambak...

Bir kuş sesi gelir dudaklarından ;
Gözlerin, gönlümde açan nergisler.
Düşen öpüşlerdir dudaklarından
Mor akasyalarla ürperen seher.

Pencerenden bir gül attığın zaman
Işıkla dolacak kalbimin içi.
Geçiyorum mevsim gibi kapından
Gözlerimde bulut, saçlarımda çiğ.

*

KUTSAL DAMACANA FİLMİNDE TEVFİK FİKRET VE "ASIM" MOTİFİ

Onur AKBAŞ[1]

I .Giriş

Bilindiği gibi Dünya'da ve Türkiye'de korku filmi sektörü, kemiyet itibariyle azımsanmayacak bir izleyici kitlesine sahiptir. Türk sineması yapımcıları, yönetmenleri ve senaristleri de son yıllarda bu sektöre – kanaatimce bu sektörün gördüğü rağbetten olsa gerek- yöneldiler. Ancak bu yöneliş filmlerle ilgili komedi türündeki "korku filmi eleştirisini" de beraberinde getirdi. Bu tarz komedi filmlerinin en iyi bilineni "Korkunç Bir Film"di. Her iki alanda da sinema eleştirmenlerimizin ortaya koyduğu eleştiriler ise maalesef kendilerinden beklenilenin ötesinde değildi. Bu alanlarda senaristlerin şahsiyetinden ve onların iç dünyasından bağımsız bir şekilde sinema metinlerine yönelmek ise Edebiyat eleştirmenlerimizin işiydi… Yani siz Gülse Birsel'in senaryosunu yazdığı bir dizide "Burhan Altıntop" karakterinde Ömer Seyfettin'in "Efruz Bey"ine ait bir özelliği yakalamışsanız bunu Gülse Birsel'in düşünmesi iktiza etmez…Önemli olan sizin metne yaklaşımınız ve metinde bulduklarınızıdır…

Çalışmamın esasını teşkil eden bölüme geçmeden önce şunu da belirtmek isterim: Bir sinema eleştirmeni yalnızca gündemdeki filmleri eleştirebilir ama meseleye bir edebiyatçı gözüyle yaklaşan ve akademik boyutta meseleyi değerlendirmek isteyen bir kimse ortaya konulan çalışmanın yıllanmışlığına bakmaz…Durum öyle olsaydı hala Namık Kemal

[1] Onur AKBAŞ, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yüksek Lisans Öğrencisi

ve tiyatro eserleri hakkında çalışmalar, ilim ve fikir dünyasına sunulmazdı…

Ben de önce affınıza sonra da yukarıdaki açıklamalarıma istinaden bu çalışmamın yayımlanacağı süreyi de dikkate alacak olursak, çok önceden vizyona girmiş bir filmde dikkatimden kaçmayan iki motif üzerinde duracağım. Çalışmamın birinci bölümünde Roman, Hikaye, Tiyatro gibi edebi türlerden yola çıkarak sanat eserlerindeki isim zihniyet ilişkisi üzerinde duracağım. Daha sonra bahsi geçen filmdeki iki motiften bahsedeceğim.

II. Edebi Eserlerde Karakter/ Tip İsimleri ve Zihniyet İlişkisi

Tanzimat Edebiyatı'ının birinci dönemi halkı yeni bir medeniyetin eşiğinde aydınlatmak maksadıyla ortaya konulan eserleri şamil bir dönem olduğu için, bu dönemde sanatçıların zihniyeti –toplumsal düşünce etrafındaki fikirleri- eserlerine hakimdi. O dönemde Roman ve Tiyatro türünde ortaya konulan eserlerdeki karakterler/tipler isim bakımından ortaya konulan eserin zihniyetini sembolize etmekteydi.

Namık Kemal ***"Vatan Yahut Silistre"*** isimli tiyatro eserinde Vatan, Millet ve Din uğruna mücadelenin kutsallığı mesajını verirken baş kahramanını adını da buna uygun bir şekilde İslam Bey koyar. Onun ve yenilikçi pek çok aydının özlemi olan, bilgili, kültürlü bir insan olarak cemiyette yerini alacak olan kadın tipini temsil eden kahramana ise "zeki" kelimesinin müennesi olan Zekiye ismini verir.

Yukarıda bahsi geçen örneğe benzer bir başka örnek ise **Ahmet Mithat Efendi**'nin ***"Felatun Bey ve Rakım Efendi"***sinde görülür. **Felatun** Batı felsefesini temsil eden **Eflatun**'un ismi iken **Rakım**, ise kelime anlamı olarak tahrir eden yazan manasına gelmekle beraber romanın verdiği mesajdan yola çıkacak olursak "mürekkep yalamış, gerçek manada aydınlanmış, ölçülü insan" anlamlarını çağrıştırmaktadır. Romandaki **Rakım Efendi** de zaten Doğu ve Batı kültürünü şahsiyetinde dengelemiş bir tiptir.

Bahsi geçen konuda örnekleri çoğaltmak mümkün. Ancak makalemizin başında söylediklerimizi desteklemesi açısından bu iki örnek yeterli olur kanaatindeyim…

III. "Kutsal Damacana" Filminde Asım ve Fikret İsimleri Etrafında Tevfik Fikret ve "Asım" motifi:

Kutsal Damacana Ahmet Yılmaz'ın senaryosunu kaleme aldığı bir filmidir. 21-12-2007 yılında vizyona giren ve baş rolünü başarılı oyuncu **Şafak Sezer'**in oynadığı filmin konusu özetle şöyledir:

Uzun bir süre aileden gelen meslek olan tayfalık mesleğini icra eden **Fikret**, bir süreliğine İstanbul'a yerleşir. Aklında ise yıllardır hayalini kurduğu bir muz tarlası sahibi olmak vardır. Onun en yakın arkadaşı **Asım** ise biraz saf bir karaktere buna paralel olarak da temiz bir kalbe sahiptir. Yaşadıkları yerdeki kilisenin rahibi **Artin**'in İtalya'ya gitmesini fırsat bilen **Fikret**, orada kendi tezgahını kurarak hayata tutunmaya çalışır. **Fikret** bu arada hayatından memnundur. Tek endişesi kilisenin çancısına zamansız yakalanmaktır. Bu durum kardeşinin içine şeytan giren **Deniz** ve hizmetçisi

Aydagül ile **Fikret**'in yolları kesinceye kadar devam eder…Ardından esrarengiz olaylar birbirini kovalamaya başlar… Kızın içindeki şeytanı açık çek karşılığında çıkarma işi **Fikret**'e düşer…

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi **Fikret**'in dünyası yalanlardan oluşmaktadır. Ancak bu ibareden kastımız onun yalancı ve "üç kağıtçı" kişiliği değil kurduğu hayaller karşısındaki aldanmışlığıdır. Kahramanımız canından çok sevdiği Mari'yi bir başkasıyla aynı yatakta yakalayınca yıkılır.

Gelin şimdi bu karakterin aynı zamanda **Servet-i Fünun** aydınının genel özelliği olan **Tevfik Fikret** ile ilişkisine değinelim. Bilindiği gibi **Servet-i Fünun** aydını da hayattan memnun olmaması cihetiyle Bovarist bir kişiliğe sahipti. Hep hayallini kurdukları şeylerin zıddıyla karşılaşmanın şokunu yaşamışlardı. Hatta devrin romancısı **Halit Ziya, Ahmet Celal**'le onların hayalin maviliğinden hakikatin siyah zeminine düşüşünü anlatmıştı; "**Mai ve Siyah**" isimli romanında. Filmdeki **Fikret**'in Mari karşısındaki düşüşü de bize aynı durumu çağrıştırmıyor mu? **Tevfik Fikret** "Hürriyet"te aradığını bulamayınca hayal kırıklığını "Han-ı Yağma"sında anlatacaktır. Aynı şekilde hayal ettiği insan tipini oğlu Haluk'ta idealize eden şairimiz oğlunun Avrupa'da rahip olduğu haberiyle hakikatin siyah zeminine bir kere daha düşecektir.

Mehmet Akif de özlediği ideal ve iradi insan tipini "**Asım**"ında idealize eder. Filmdeki **Asım** ise temiz karakterli, saf ama sessiz ve sabırlı olmakla beraber ***"uysal koyun"*** da değildir. Yeri gelecek peşine düştüğü **Fikret**'in yüzüne acı hakikatleri "Şu halimize bak…" diyerek tek tek haykıracaktır. Filmdeki **Fikret** de hakikatin siyah zeminine böyle düşecektir.

IV. Sonuç:

Ahmet Haşim'in anlayışını şiire değil de bütün sanat eserlerine genellersek, bazen eseri yazanın hangi mesajı verdiği değil onu anlayanın ne anladığı önemlidir. **Fikret**, **Asım**, **Rahip** karakterlerini bir araya getirince kim ne anlar onu bilemiyorum ama biz ne anladığımızı sanat âleminin takdirine sunuyoruz.

Ey Beni Aşkıyla Hayran Eyleyen

Şahin UÇAR

ey meni aşkıyla hayrân eyleyen

ey gönül sahnında cevlân eyleyen

neyçün aşkın dilde bünyâd eyledin

neyçün ol bünyâdı berbâd eyledin

nerdesin göstermedin bir iltifat

bir adâlet eyleyip göster sıfat

gel sühânım sahnına göster cemâl

kıl sözümde âşikâr hüsn ü kemâl

sa'yimi meşkûr kıl ey bî-zevâl

ey şekûr ü ey latîf ey zü'l- celâl.

TURNALAR

Gamla dolu, bizim gölde yüzülmez,
Yazık olur size gidin, turnalar!
Ben garibim, eşsiz katar düzülmez,
Beni katarda yedin turnalar!

Dertliyim, yangılı yungulu ötmen,
Benim bir derdim var, bir de siz katman.
Yurdun kuşusunuz, yabana gitmen,
Vatan gayretini güdün turnalar!

Türk yurdu ziyade uludur ulu,
Çeşmeler, ırmaklar, göllerle dolu.
Yıldırım gittiği bu aşkın yolu
Nazlı yare selam edin turnalar!

Mevlüt Yıldırım

Niçin

Ne zaman bu şehirde olsam, aslında
Başka bir şehrin sokaklarında
Kaybolmak istiyorum
Kış bastırdığında
Üzerimde kararınca hava
Hadım edilmiş mermer erosun
Bakışlarında güneşlenmek istiyorum
Yaz sıcağında güpegündüz
Ne zaman azıcık sevsen beni
Fazla geliyorum gözlerine
Şans getiren yusufçuğun
Uyandırıyor beni en güzel yerinde uykumun
Yalnızlığın halefi
Dipsiz bir yalnızlık oluyor
Bazen okumak istiyorum
Yeni bir ozanın
Özgün dilinden
Seni anlatacak bir çift söz
Ya da bir sen yakalamak şehrin yüzlerinde
O an sana gelen yollar kapanıyor ansızın
Ve nihayet görüyorum seni
Camekânlarında kalabalık dükkânların
Bir duvarda reklam oluyorsun bazen
Bir yalnızlık pazarlıyorsun
Bir yolculuk yapıyorsun vapurda
Üstelik beni çağırıyorsun
Evet demek isterken hayır diyorum sana
En son sefere geç kalıyorum hep
Yetişmek için mutluluğa
Sonraları düşündüm niçin
Ya ben yanlış bir zaman giyiniyorum
Ya da zaman eski duruyor üstümde
Bu benim cezam diyorum
Seni es geçiyor olmam gittiğim her şehirde
Bir küçük an önce ya da sonrasın benden niçin
Ne zaman bu şehirde olsam
Tanıdık bir melodiye sığınıyorum

Ya geleceğim sana diyorum
Ya gel diyor bana
Sanki aynı şeyi düşünüyoruz seninle
Ve belki ikimizde veremiz
Ama yüz elli yıl farkla yaşıyoruz
Biz Chopin'le

Pınar Öztürk

BAHAR SÜRGÜNÜ

Murat SOYAK

-İşte bahar, işte umudun çağlası !..

"Kışı güzel olan memleketin, baharı da güzel olur" derler. Bir hazırlık dönemi şart öyleyse. Toprağın beslenmesi gerek. Süzülüp gelen kar ve yağmur suları derinlerde damar damar…

Birazdan gün doğar. Kurt kuş uykuda şimdi. Aşağıda bağlar bahçeler ve derede suyun şırıltısı…Derenin iki yakasında yeni güne hazırlık var. Çiğ düşmüş çimenlere, yapraklara…

Güneş şimdi daha bir yakın…Yeryüzü ışıl ışıl gülümsüyor. Uyanış vaktidir. Toprak, bağrındaki tohumları yeni güne hazırlamanın telaşında. Birazdan bağ bahçe sahipleri gelir. Gün, gayret günüdür.

İkindiye yakın inceden bir yağmur yağdı. Uzakta gökkuşağı belirdi. Açık pencereden içeriye giren mis gibi toprak kokusu odayı doldurdu. Evde durulmaz artık. Dört duvar sıkar, boğar. Dışarı çıkalım çocuklar, dışarı !..

Bahçelere doğru yürüyoruz. Yolda su birikintileri. Ağaç dallarında kuşlar yeni günü karşılar gibi. Bizi görünce uçuverdi kuşlar. Onları üzen kişi, bizden uzak olsun. Bir daldan bir dala kuşkulu gariplerim.

Kırmızı toprak burada başlıyor. Tarlalar ta karşı yamaca kadar uzayıp gider. Tarla içinde bir başına alıç ağacı. Güneş altında kalmışlar için sığınak gibidir bu ağaç. Tarlada serinliğin adı alıç. Gövdesinde karınca hiç eksik olmaz. Alıç gölgesinde ayran içtiğimiz günler, hey gidi günler !..

Koşuyor Yakup Eren. Düşerim diye hiç korkmuyor. Aramızda sevinci çoğaltıyor. Koşuyor koşuyor ve bir ağaca yaslanıyor. Biz de peşinden koşuyoruz. Ağaçların dalları, yaprakları tozdan arınıvermiş bugün.Yağmur damlaları ağaç çevresinde ufak ufak oyuklar oluşturmuş. Su ile başlayan bir hareket var tabiatta. Ayağımız toprağa basınca hayat daha bir güzel, daha bir yaşanılır.

Dağlara esmer bulutlar çökmüş. Yokuşu aşan bir çocuk bize doğru ağır ağır yaklaşıyor. Sırtında heybesi. Tanıdım. Talebem olur. Beni görünce gülümsedi.

-Hayr ola Hüseyin, nereye gidiyorsun bu vakitte?

-Öğretmenim, babam şu tepenin ardında koyun güdüyor. Ona azık götürüyorum.

Yaklaşıp sırtını sıvazladım. Yine gülümsedi. Pek utangaç. Yanakları kıpkırmızı oldu. Sırtındaki heybe ıslak. Paçaları çamur içinde kalmış. Yanımızdan hızlıca geçti. Soğuk sıcak, yağmur çamur demeden, her gün ders bitiminde, babasına azık taşıyan Hüseyin gözümde birden büyüyüverdi. Bize dönüp bir kez daha baktı. Sonra başını eğip yürümeye devam etti. Bekleyeni var. Babası şimdi ne durumda, kim bilir? Yolcu yolunda gerek.

-Yürüyelim.

-Nereye kadar?
-Şu kayalığa kadar yürüyelim.
-Haydi o zaman, tabana kuvvet !..
Yakup Eren yorulmuş artık. Ardımızda kaldı. Sallana sallana geliyor. Arada bir konuşuyor. Az önce dedi ki:
-Kuşlara gidelim !..
Bu sözü duyunca şaşırdım kaldım.
-Oğlum, az önce sen ne dedin?
-Kuşlara gidelim baba, bak oradalar, ağaçta !..
Yüreğim kıpır kıpır... Bir şiir şimdi yağmurdan, kuştan, ağaçtan, topraktan, çocuktan kaynağını alıp mısra mısra yazılıyor.

Kuşlara doğru gidiyoruz. Yaklaşınca kanat çırpıp uçuyorlar. Gökyüzünde gözlerimiz. Hiç usanmadan izliyoruz kuşları. Üstümüzde dönüp duruyorlar. Güvenli bir yer arıyorlar sanki. Bir kısmı topluluktan ayrılıp başka ağaçlara konuyor. Kuş sesleri bahçelerden taşıp karşı yamaçta yankılanıyor.
Kayalık yere varıp durduk. Bir soluklandık. Yönümüzü tekrar köye döndük. İnce uzun minare hemen göze çarpıyor. Ağaçların ardında çatılı-çatısız evler görülüyor. Epey yürümüşüz. Dönüş vaktidir.
Aşağılarda, dereye yakın ağaç diplerinde şimdi salyangoz çok olur. Böyle havalarda çocuklar ellerinde torbalar ile dereye doğru koşarlar. Salyangozları toplayıp toplayıp satıyorlar. Balon için kalem için top için silgi için para lazım değil mi? Ekmeklerini taştan, topraktan, yağmurdan çıkarıyor bu çocuklar.
Dönüş yolundayız. Hafiften yorulmuşuz ama hiç de umurumuzda değil. Ruhumuzu sarıp sarmalamış bahar. Bu güzellik, iyilik yetiyor bize.
-Ağaç nasıl da yapraklanmış gür, gümrah !..
Yeniden başlamak güzel. Yeşilin bütün tonları vadi boyunca dalgalanıyor.

Gözün gönlün bahar olsun kardeşim
Gözün gönlün bahar olsun
Gözün gönlün bahar

SENSİZLİK

Özden SERİN

Yağmur damlaları düşer yüreğime. Çırpınırım nefes alamam, söyleyeceklerim düğümlenir konuşamam. Sevdamın yolları ayrılır. Her gidiş hasret, hasret ise bir ok olur içimde .

Sensizliğe alışsaydım yine sever miydi yüreğim seni? Bakışını, gülüşünü görmeseydim yine sever miydi yüreğim seni? Ben söyleyeyim severdi ;çünkü uzağına koyamadım kendimi.Hatıralarına sarıldım.Bir yazıda okumuştum:"Ayrı düşenler hayalleriyle yetinmesini öğrenirmiş",öğrendim.Sensizliğin senin varlığın kadar güzel olabileceğini anladım .Acı verse bile...Tozlu bir plaktı yaşadıklarımız.Değerini hiç kaybetmeyen hatıralarla dolu.Senin yanında olmak bile huzur veriyordu.Seninle konuşmak dinlendiriyordu ,hiçbir cümleye gem vurmuyordum yanında.Sana darılmak hatta küsmek bile güzeldi .Yüreğim sırça bir köşk olur bazen sevgisi coşar,sığmaz hiçbir yere baharı yaşar..Bazen de durgunlaşır.Sakin bir liman gibi sessiz koca bir çığlık.Senin olduğun yerde hayat duruyor,bütün sıkıntılar bitiyordu.Adını andığım her yer sen oluyor tekrar bana yansıyordun.Varlığımla yokluğumu bir edensin ;ama bil ki sensizliktir bana bunları yaşatan.Çünkü dünyamı değiştirdin.

Hayatımın tortulanmış farklı bir yanını keşfettirdin. Buzdağının altındaki duygularımı gün ışığına çıkardın. Yüreğimin telindeki sese kulak vermemi sağladın. Hayatımdaki her itiyatların içerisine farklılıklar serpiştirdim. Bazen de nostalji rüzgarları estirdin. Çocukluk ve gençlik yılları arasında köprüler kurdum. Çocukluğumun kahramanı, gençliğimin ab ı hayatı oldun. Fuzuli'yi hayatımda özel bir yere koydum. Seninle Necip Fazıl Kısakürek'ten Yalnızlık'ı öğrendim. Senin ışığının etrafında yüreğim pervane olmuştu. Lale Devri'ni yaşıyordu.

Üç harfli bir şey dediğimiz kelimenin hayatımızda şekillendirdiğimiz gizli kapalı kutunun hep bizimle var olduğunu anladım.Sadece o kutuyu aralamak bile ayaklarının yerden kesilmesine yetiyordu.İnsanoğlunun hücreleri yenileniyor ve gökkuşağının yedi rengine sen de bir renk ekliyordun.Sevmenin keşfedilmeyen yere gitmek olduğunu,sevginin ucu bucağı belli olmayan yolculuk olduğunu anladım.Bazen de pandoranın kapağını mı açtım diye düşünüyordum.Fakat her şeye rağmen gizli kutuyu aralamak bile yaşanılacak her şeye değerdi diye ekliyordum.O iyelik ekinin yüreğimizi coşturduğu ,sevdiğinin gözlerinde her an kendine ait bir ışık görmek istenildiğini anladım..

Hatırlıyor musun? birgün sana;"ilk defa yağmur altında her şeye boşverip toprağın suyla buluşması gibi kendi etrafımda dilediğimce döndüm ,dans ettim "demiştim.Sonra o dinmeyen yağmur damlaları gibi sevgimi kağıt ,kalem ve gözyaşlarımla anlattım.Yağmurdan korkan kızın cümleleri üç harfli kelimeye dönüşmüştü.Ve artık o da yüreği yağmurda ıslanan kişilerden biriydi.

BİZE GELENLER :

Bekir Oğuzbaşaran. Kültür ve Edebiyatımızdan Manzum Portreler. Laçin Yayınları.2007-Kayseri

Bekir Oğuzbaşaran. Rubaiyat-ı Oğuz:2 Geleneğin İzinde. Laçin Yayınları.2009-Kayseri

Prof. Dr. Nurullah Çetin. Şiir Tahlilleri-1, Öncü Kitap.2008- Ankara

Dr. Nadir İlhan. Geçmişten Günümüze Sözlükçülük Geleneği ve Türk Dili Sözlükleri. Manas Yayıncılık. 2007-Elazığ

Dr. Çimen(Sanaç) Özçam. Türkiye Türkçesi Gramer Çalışmaları. Manas Yayıncılık. 2008-Elazığ

M. Sabri Koz. Metin And'a Armağan. Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık A.Ş. 2007-İstanbul

M. Sabri Koz. Dokuz Kollu Bir Oyunbaz Metin And. Tüyap Tüm Fuarcılık Yapım A.Ş. 2007-İstanbul

Sergül Vural. Süveyda. Laçin Yayınları. 2009-Kayseri

Erdoğan Aslıyüce, *Aylık Sevgi Dergisi Yesevî*, P.K. 30-Beyazıt/İstanbul.

Kümbet Altında, *Eğitim, Kültür, Sanat ve Edebiyat Dergisi*, P.K. 25-Tokat.

Ahmet Otman, *Bizim Ece Edebiyat, Kültür ve Sanat Dergisi*, P.K. 16- Salihli.

Savaş Erdem, *Cep Sanat, Aylık Kültür-Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 200 Konutlar 4. Blok D.4-Kırklareli.